

NURMIJÄRVEN KUNNAN HYVINVOINTISUUNNITELMAT 2026-2030

HYVINVOINTISUUNNITELMA

Sisällysluettelo

1. HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN	2
2. KASVUOLOT	3
2.1 Kunnan väestö	3
2.2 Elinvoima	5
3. KUNNAN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT PALVELUT	8
3.1 Varhaiskasvatuspalvelut	8
3.2 Koulutuspalvelut	8
3.3 Nuorisopalvelut	8
3.4 Kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut	8
3.5 Liikunta- ja hyvinvointipalvelut	9
4. HYVINVOINNIN TILA	10
4.1 Lapsiperheet	10
4.2 Peruskouluikäiset	10
4.3 Toinen aste	14
4.4 Työikäiset	14
4.5 Ikääntyneet	15
4.6 PYLL, menetetyt elinvuodet	15
5. NURMIJÄRVEN KUNTA JA KUNNAN STRATEGIA	16
6. HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN	18
6.1 Sosiaalinen kestävyys	18
6.2 Hyvinvointityön seuranta ja arviointi	19
6.2.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaat	19
6.2.2 HYTE-kerroin	20
6.2.3 TEAviisari	21
6.3 Koordinaatio ja roolit hyte-työssä	22
7. YHDYSPINTATYÖ HYVINVOINTIALUEEN KANSSA	24
7.1 Esimerkkejä yhdyspintatyöstä	29
7.1.1 Ehkäisevä päihdetyö	29
7.1.2 Ehkäisevä mielenterveystyö	30
8. TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA SEURANTA	32
8.1 Nurmijärven kunnan hyvinvoinnin seuranta ja arviointi	32
8.2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta	34
Lähteet	36

1. HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä. Kuntien tehtävänä on nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, seurata asukkaiden hyvinvointia ja terveydentilaa, asettaa hyvinvointia ja terveyttä tukevia tavoitteita sekä seurata niiden toteutumista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä monitoimijaisesti. Kuntien tulee tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden kanssa. Lain mukaan kunnan on tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja osallistuttava vuosittain hyvinvointialueen järjestämiin alueellisiin neuvotteluihin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023).

Tämä asiakirja sisältää hyvinvointikertomuksen eli kuvauksen kunnan hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointisuunnitelman sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Lisäksi kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma on osa tätä hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta.

Hyvinvointisuunnitelmien tarkoitus on ohjata, johtaa ja kehittää kunnassa tehtävää hyvinvointia edistävää työtä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen. Sen laatimisesta, sisällöstä, hyväksymisestä ym. säädetään lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä. Kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua kunnan hyvinvointisuunnitelmaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot: 1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta 2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista 3. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä 4. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

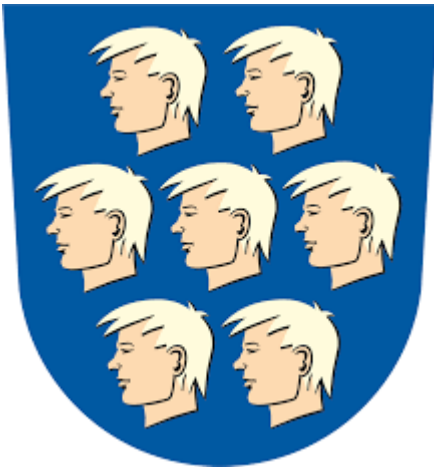
Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat osa kunnan strategista johtamista. Ne ovat työvälineitä, joilla voi suunnitella, seurata, arvioida ja raportoida kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hyvinvointikertomustyön osaksi kannattaa liittää kunnassa tehtäviä muita hyvinvointiin liittyviä suunnitelmia, kuten opiskeluhuoltosuunnitelma ja lapsiin sekä nuoriin liittyvät suunnitelmat.

Nurmijärven kunnan hyvinvointisuunnitelmat on konkreettinen asiakirja, joka sisältää hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, painopisteet ja toimenpiteet tälle valtuustokaudelle. Suunnitelma jalkauttaa hyväksyttyä kuntastrategiaa olemassa olevien strategiatavoitteiden mukaisesti. Suunnitelmaan on yksilöity toimenpiteet, joita on esitetty toteutettavaksi Nurmijärvellä vuoteen 2030 mennessä.

2. KASVUOLOT

Nurmijärvi on Suomen kunta, joka sijaitsee Uudenmaan maakunnassa. Kunnassa asuu 45 410 ihmistä. Se on väkiluvultaan Suomen suurin maaseutumainen kunta, joka tarjoaa yhdistelmän luonnonläheistä asumista ja hyviä palveluita. Nurmijärven pinta-ala on 367,26 km², josta 5,34 km² on vesistöjä. Väestötiheys on 125,3 asukasta/km². Tuloveroprosentti on 7,5 %. Nurmijärven vaakuna (Kuva 1) on kunnan tunnus. Vaakunan aihe viittaa kunnassa syntyneeseen kirjailija Aleksis Kiveen ja hänen tunnetuimpaan teokseensa Seitsemän veljestä. Hänen perintönsä näkyy muun muassa Palojoen Taaborinvuoren museoalueella.

Kuva 1. Nurmijärven vaakuna

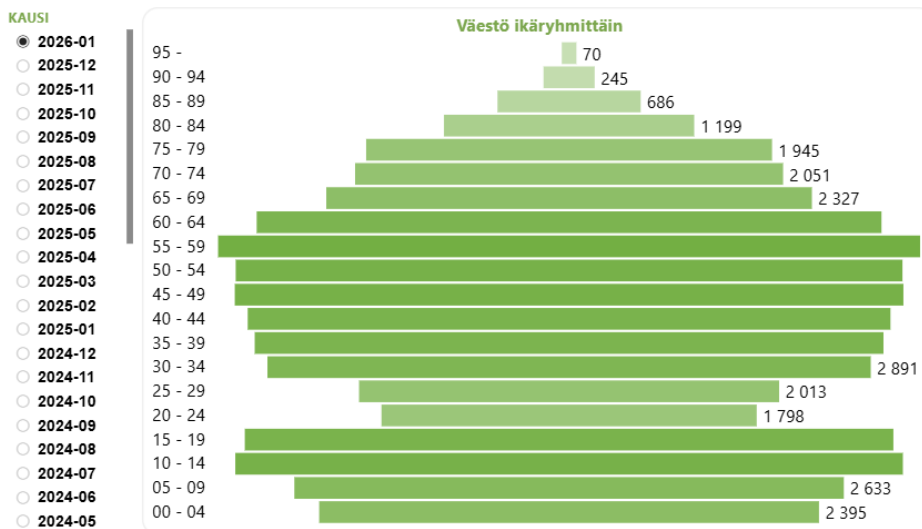

Kuntaa leimaa monitaajamaisuus. Kunta koostuu useista omaleimaisista kylistä, joista suurimmat ovat Klaukkala, Kirkonkylä ja Rajamäki. Klaukkala on kunnan suurin taajama ja kasvaa nopeasti lähellä pääkaupunkiseudun rajaa. Nurmijärvi sijaitseekin erinomaisten liikenneyhteyksien varrella, lähellä Hämeenlinnan väylää ja Helsinki-Vantaan lentoasamaa, mikä tekee kunnasta suosituksen asuinpaikan lapsiperheille ja pääkaupunkiseudulla työssäkäyville aikuisille. Kunta on myös tunnettu upeasta luonnostaan. Se tarjoaakin monipuolisia luontokohteita, kuten Myllykosken ja Kuhakosken alueet sekä Etelä-Suomen upeimpiin lukeutuvan Sääksjärven hiekkarannan Kiljavalla.

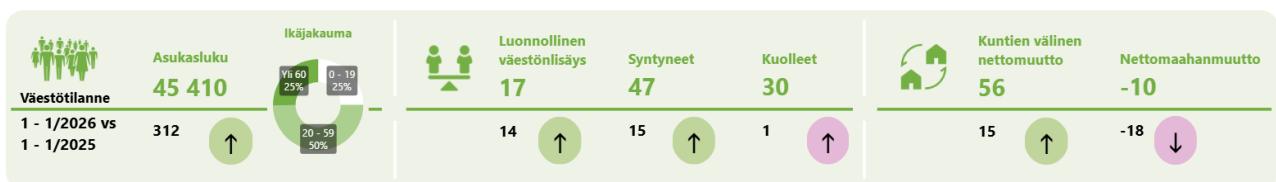
2.1 Kunnan väestö

Kuluvana vuonna kunnan nettomuuton suuruutta on selittänyt enemmän Nurmijärven pitovoiman vahvistuminen, eli kunnasta pois suuntautuvien muuttojen väheneminen kuin kasvanut kuntaan muutto. Kunnan väestöstä 0–19-vuotiaita on noin 25 % ja 20–59-vuotiaita 50 % (Kuva 2). Ikääntyneiden kuntalaisten määrä kasvaa, eniten 75-vuotiaiden osuus, väestöennusteen mukaisesti (Tilastokeskus 2024). Yli 60-vuotiaita kuntalaisia on väestöstä tällä hetkellä noin 25 %. Voidaankin todeta, että lähitulevaisuudessa ikääntyneiden ja vanhusväestön osuus korostuu Nurmijärvellä entisestään syntyvyyden pysytellessä maltillisena sekä ikäluokkien koon pienetessä suhteessa toisiinsa. Nurmijärveläisten keski-ikä on 41,3 vuotta. Syntyvyys on aikaisempina vuosina pienentynyt, mutta näyttää nyt tasaantuneen. Vuosina 2024 ja 2025 Nurmijärvellä syntyi saman verran lapsia. Lasten määrä varhaiskasvatuspalveluissa on kuitenkin lisääntynyt viime vuosina johtuen osallistumisasteen kasvusta. Erityisesti osallistumisaste on noussut alle 3-vuotiaiden kohdalla. Peruskouluikäisten lasten määrä on vähentynyt vuosien 2018–2025 aikana noin neljällä sadalla oppilaalla. Luonnollista väestönlisäystä ja kuntien välistä nettomuuttoa kuvataan kuvassa 3.

Kuva 2. Nurmijärven väestöpyramidi

Kuva 3. Luonnollinen väestölisäys ja kuntien välinen nettomuutto

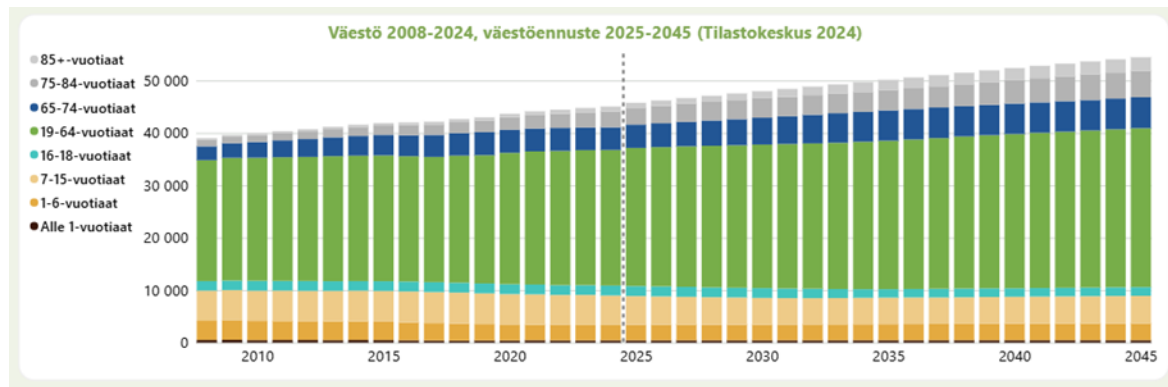
Klaukkala: Klaukkala on Nurmijärven suurin taajama ja väestönkasvun veturi, joka houkuttelee uusia asukkaita sijainnillaan. Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä pysyy lähes samana, kun verrataan tämän hetken varhaiskasvatusikäisten lasten määrää vuoden 2035 ennusteeseen. Vuonna 2025 varhaiskasvatusikäisiä lapsia oli Klaukkalan alueella noin 1850. Peruskouluikäisten, 7–12-vuotiaiden lasten määrän arvioidaan pysyvän samana, kun ennakoita lapsimäärän kehitystä vuodesta 2025 vuoteen 2035. Yläkouluikäisten nuorten määrän arvioidaan pienenevän hieman vuosien 2025–2035 välillä. Yhteensä vuonna 2030- luvun puolivälissä Klaukkalan alueella arvioidaan olevan noin 2 900 oppilasta. Klaukkalan alueen lapsimääräennusteessa on huomioitu myös kyläalueet Lepsämä, Uotila ja Metsäkylä.

Kirkonkylä: Kirkonkylä on kunnan hallinnollinen keskus, jonka väestönkehitys on tasaista. Varhaiskasvatusikäisten lasten määrän arvioidaan kasvavan 2030-luvun puoliväliin mennessä muutamalla kymmenellä. Varhaiskasvatusikäisiä lapsia arvioidaan olevan Kirkonkylällä vuonna 2035 noin 720. Peruskouluikäisten alakoululaisten lasten määrä pysyy lähes samana, kun verrataan vuosia 2025 ja 2035. Yläkouluikäisten oppilaiden määrä pienenee hieman. Maaseutualuiden osalta lasten määrän ennustetaan vähenevän kaikissa ikäluokissa kymmenen seuraavan vuoden aikana.

Rajamäki: Kasvava asutuskeskus, joka on noussut merkittäväksi asuinalueeksi Klaukkalan ohella. Varhaiskasvatusikäisten lasten määrässä arvioidaan olevan muutaman kymmenen lapsen kasvua seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tällä hetkellä varhaiskasvatusikäisiä lapsia on Rajamäessä vähän yli 600. Peruskouluikäisten lasten määrä kasvaa muutamalla kymmenellä sekä ala- että yläkouluikäisissä seuraavan kymmenen vuoden aikana. Rajamäessä on peruskouluikäisiä lapsia tällä

hetkellä noin 1180. Röykässä lapsimäärän arvioidaan pysyvän lähes nykyisellään seuraavan kymmenen vuoden aikana. Väestöennusteen kehitystä kuvataan kuvassa 4.

Kuva 3. Väestöennuste, Tilastokeskuksen mukaan (2024)

Vieraskielisten osuus Nurmijärven kunnassa on 3648 henkilöä (Tilastokeskus 2024). Suurin vieraskielisten osuus Hyvinvointialueen kunnissa on Järvenpäässä. Kolme suurinta kieliryhmää ovat virolaiset (1377), venäjä (629) ja englanti (153). Kunnassa puhutaan 48 eri kieltä (Tilastokeskus 2026) suomen, ruotsin ja saamen lisäksi (Kuva 5). Suomen kieli toisena kielenä (S2) oppijoita on 9,8 % kaikista Nurmijärvellä varhaiskasvatukseen tai esiopetukseen osallistuvista lapsista (muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea kotonaan puhuvista). Nurmijärvellä yhdistettiin kunnan maahanmuuttaja- ja työllisyyspalvelut samaan yksikköön vuonna 2025 varmistamaan maahanmuuttajien koulutus- ja työllisyyspolkujen sujuvuutta.

Kuva 5. Vieraskielisten osuus Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnissa 2024

Hyvinkää	2024
Yhteensä	47 031
suomi	42 515
ruotsi	435
Vieraskieliset	4 079

Järvenpää	2024
Yhteensä	46 871
suomi	41 908
ruotsi	485
Vieraskieliset	4 474

Nurmijärvi	2024
Yhteensä	45 048
suomi	40 830
ruotsi	569
Vieraskieliset	3 648

Tuusula	2024
Yhteensä	42 225
suomi	37 974
ruotsi	605
Vieraskieliset	3 646

Mäntsälä	2024
Yhteensä	20 934
suomi	19 540
ruotsi	153
Vieraskieliset	1 237

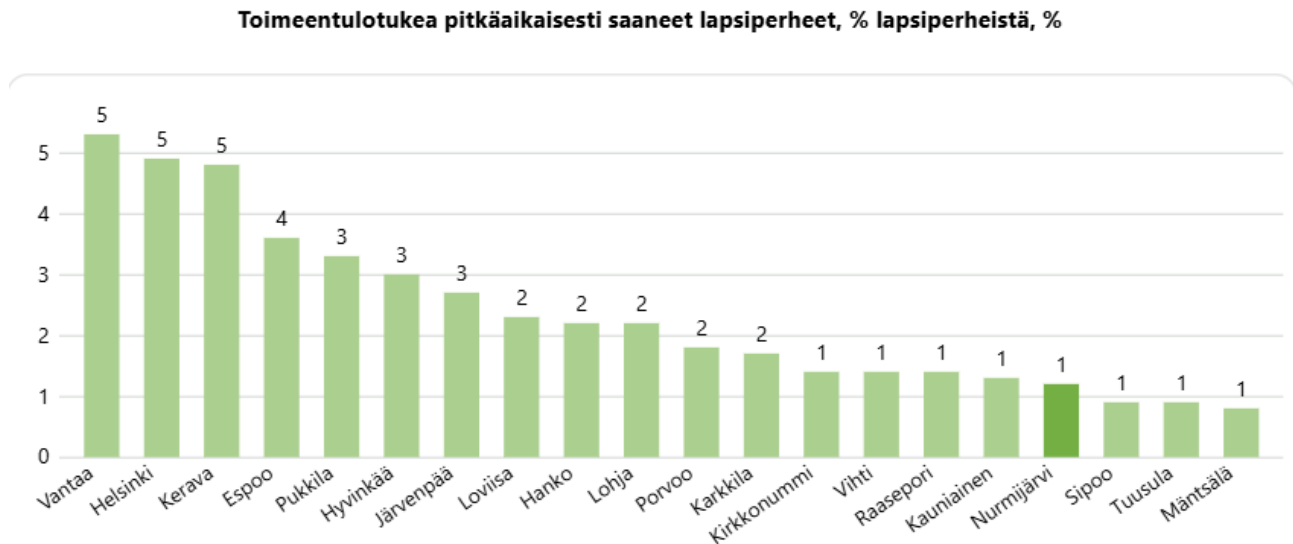
Pornainen	2024
Yhteensä	4 961
suomi	4 649
ruotsi	119
Vieraskieliset	193

2.2 Elinvoima

Elinvoima on Nurmijärven kunnalle keskeinen tekijä, joka mahdollistaa kunnan kestävä kehityksen, taloudellisen menestyksen ja asukkaiden hyvinvoinnin. Elinvoimaisessa kunnassa on monipuolinen elinkeinorakenne, houkuttelevat asuin- ja työympäristöt sekä aktiivinen yhteisöllisyys. Nurmijärven elinvoimaa tukevat muun muassa kasvava väestö, hyvä sijainti Uudellamaalla sekä vahva yhteistyö eri toimijoiden välillä. Elinvoiman vahvistaminen auttaa kuntaa houkuttelemaan uusia asukkaita ja yrityksiä sekä säilyttämään nykyisten asukkaiden tyytyväisyyden, mikä puolestaan tukee kunnan

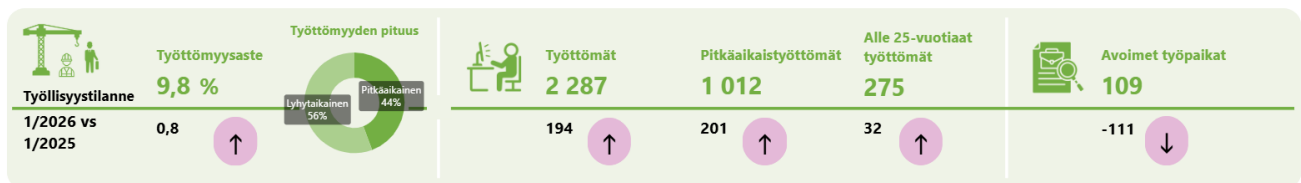
taloutta ja palveluiden saatavuutta. Nurmijärveläisistä lapsiperheistä 5 % saa toimeentulotukea (Kuva 6)

Kuva 6. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet

Lisäksi elinvoima näkyy Nurmijärvellä vahvoina koulutus- ja harrastusmahdollisuuksina sekä panostuksina lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Kasvava ja monipuolistuva väestö sekä aktiivinen elinkeinoelämä tuovat kuntaan uusia mahdollisuuksia ja varmistavat, että kunnalla on edellytykset vastata tulevaisuuden haasteisiin.

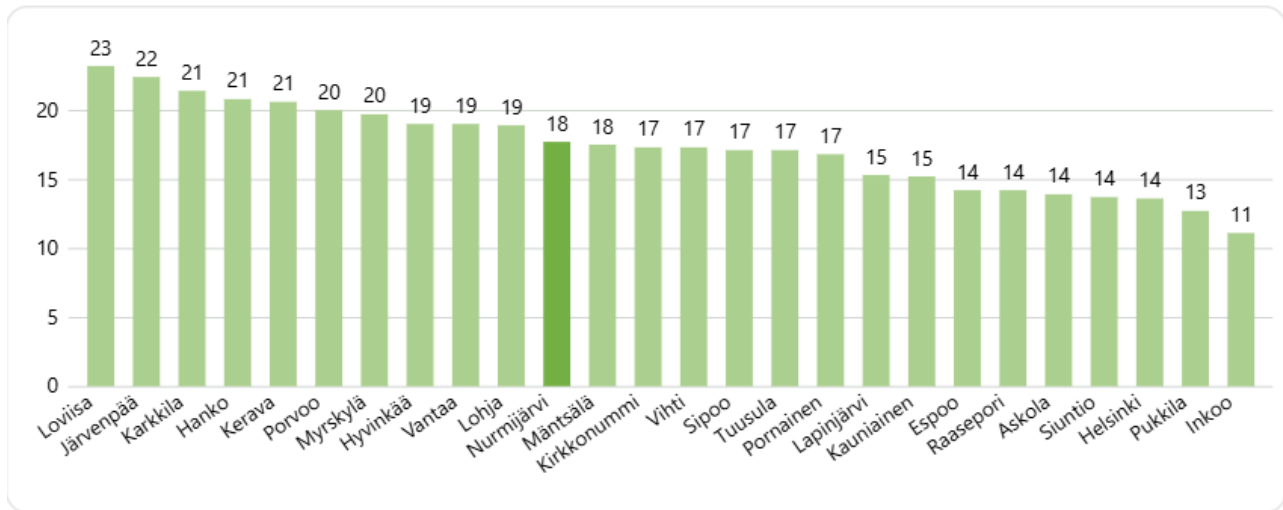
Kuva 7 kuvaa kunnan työllisyys- ja työttömyystilannetta vuodelta 2025.

Syrjäytymisriskissä olevia nuoria aikuisia (Kuva 8), eli jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmiespalveluksessa (18–24-vuotiaita) on kunnassamme noin 17,7 %. Hyvinvointialueen suurin prosessiosuus on Järvenpäässä, jossa se on 22,4 %.

Kuva 8. Syrjäytymisriskissä oleva 18–24-vuotiaat, alueellinen vertailu

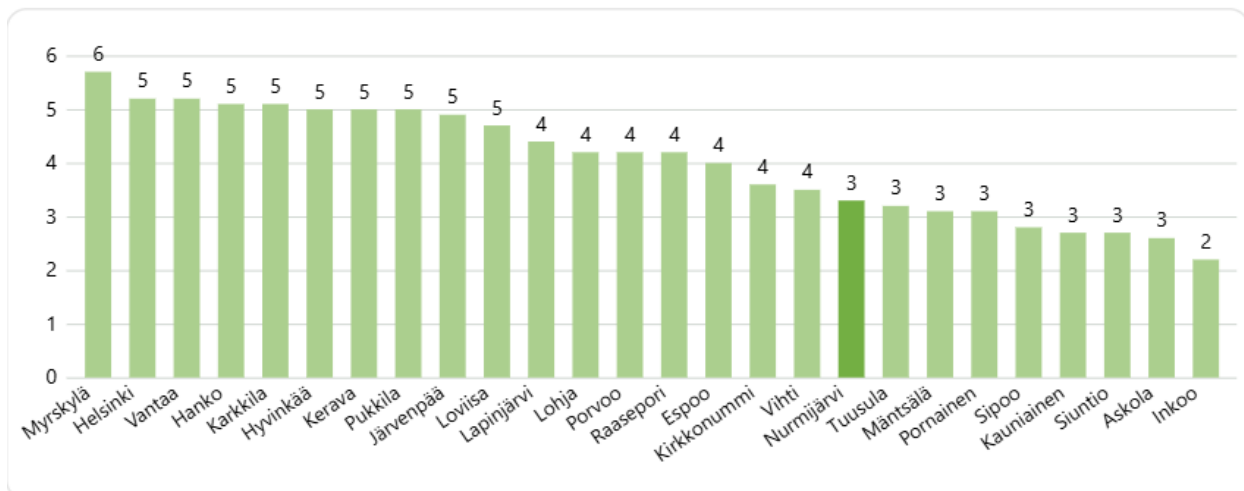
Syrjäytymisriskissä olevat 18-24-vuotiaat, %

Vaikeasti työllistyvien osuus (15–64-vuotiaista) on 3,3 % (Kuva 9.). Hyvinvointialueen suurin %-osuus on Hyvinkäällä, jossa se on 5 %. Vaikeasti työllistyvien osuus työkäisistä kuvaa rakenteellista työttömyyttä. Vaikeasti työllistyvät ovat työkäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus voivat olla syynä siihen, että työttömän ammatillista osaamista vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Lisäksi ikä, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä. Ulkomaisten työttömien työnhakijoiden osuus, ulkomaisesta työvoimasta, on Nurmijärvellä 21,6 %.

Kuva 9. Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaat, alueellinen vertailu

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys) 15 - 64-vuotiaista, %

3. KUNNAN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT PALVELUT

3.1 Varhaiskasvatuspalvelut

Nurmijärven kunta järjestää varhaiskasvatusta laajasti ja monimuotoisesti vastaten kunnan kasvavaan lapsimäärään ja perheiden tarpeisiin. Varhaiskasvatus kattaa päiväkodit, perhepäivähoidon, avoimen varhaiskasvatuksen, kerhot sekä esiopetuksen. Palvelut perustuvat varhaiskasvatustalakiin, esiopetuksen osalta perusopetustalakiin sekä valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatusta järjestetään 26 kunnallisessa päiväkodissa tai esiopetustoimipaikassa sekä 10 yksityisessä päiväkodissa. Palveluja täydennetään kunnallisella ja yksityisellä perhepäivähoidolla, avoimella varhaiskasvatuksella ja kerhotoiminnalla. Kunta hyödyntää palveluseteliä, joka mahdollistaa tasavertaisen pääsyn myös yksityisiin palveluihin.

3.2 Koulutuspalvelut

Nurmijärven kunnan koulutuspalvelut vastaavat koko kunnan opetuspalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä. Tähän sisältyvät: esiopetus, perusopetus (1–9-luokat), erityisopetus ja valmistava opetus, lukiokoulutus ja vapaan sivistystyön edistäminen eli taiteen perusopetus ja kansalaisopisto. Nurmijärvellä toimii yhteensä 23 suomenkielistä peruskoulua, joista 2 erityiskoulua, 1 ruotsinkielinen alakoulu ja 2 lukioyhmää (Kirkonkylä ja Rajamäki). Lisäksi kunnassa toimii taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, kuten kuvataidekoulu, käsityökoulu, musiikkikoulu. Nurmijärvellä toimii myös aktiivinen Nurmijärven Opisto, joka tarjoaa laajasti kursseja aikuisille ja lapsille sekä ylläpitää taidekouluja.

3.3 Nuorisopalvelut

Nurmijärven nuorisopalvelut tukevat lasten, nuorten ja nuorten aikuisten (alle 29-v.) kasvua, kehitystä ja hyvinvointia elämän eri vaiheissa. Toiminta korostaa vastuullisuutta, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, ympäristöstä huolehtimista sekä nuorten aktiivista toimijuutta. Nuorisopalvelut jakautuvat kolmeen tulosalueeseen: 1) Alueellinen nuorisotyö, joka sisältää: nuorisotilat (Ahjola, Röykkä, Haikala, Rajamäen Kertsi, Monikon nuorisotila), koulunuorisotyön, erityisnuorisotyön, loma-ajan toiminnan (leirit, päiväleirit, avoin toiminta), verkossa ja kouluissa tehtävän nuorisotyön sekä kerho- ja pienryhmätoiminnan 2) Kohdennettu nuorisotyö sisältää: Ohjaamo-toiminnan (alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelukeskus), etsivän nuorisotyö, joka tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja ohjaa heidät palveluihin ja nuorten paja -toiminnan jossa tuetaan työelämävalmiuksia 3) Monikko, joka sisältää: Monikkosalin, bänditilan, aulagallerian sekä aulakahvio Mustikan. Lisäksi nuorisopalvelut koordinoivat aamu- ja iltapäivätoimintaa, sekä tukevat nuorten osallistumista mm. nuorisovaltuuston kautta.

3.4 Kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut

Nurmijärven kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka tukee kuntalaisten sivistystä, elinikäistä oppimista, kulttuurista osallisuutta ja paikallisen identiteetin vahvistamista. Kirjastopalvelujen tehtävänä on tarjota monipuoliset ja uudistuvat kirjasto- ja tietopalvelut, jotka tukevat elinikäistä oppimista ja kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää tietojaan ja taitojaan. Kunnan kirjastoverkon muodostavat Pääkirjasto (Kirkonkylä), Klaukkalan kirjasto, Rajamäen kirjasto ja kirjastoauto Oiva. Kirjastot tarjoavat muun muassa: monipuoliset kokoelmat: kirjat, lehdet, e-aineistot, pelit, musiikki, elokuvat, tapahtumia, näyttelyitä ja satutunteja ja digituen ja henkilökohtaista opastusta sekä kaukopalvelut ja kirkes-/Ratamo-lainat. Erityiskokoelmina Aleksis Kivi -kokoelma, joka sisältää ensipainoksia, tutkimuskirjallisuutta, käännöksiä, lehtileikkeitä sekä kotiseutukokoelma, Nurmijärvi-aiheista ja -kirjoittajilta. Pääkirjastossa sijaitsee Galleria Ville, joka toimii näyttelytilana.

Kulttuuripalvelut järjestävät, tuottavat ja koordinoivat kulttuuritarjontaa eri puolilla Nurmijärveä, sekä edistävät kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia ja kulttuurista hyvinvointia. Kulttuuripalveluiden keskeisiä tehtäviä ovat mm. tapahtumien ja taidenäyttelyiden järjestäminen, tietojen välittäminen kulttuuritapahtumista ja harrastusmahdollisuuksista, Taaborinvuoren tapahtuma-alueen hallinta, kulttuuriavustusten koordinointi ja valmistelu sekä kaikukortti-toiminnan koordinointi. Museopalvelut vastaavat Nurmijärven kulttuuriperinnön keräämisestä, tallentamisesta, tutkimisesta ja esittämisestä. Museon perustehtäviä ovat paikallishistoriaan liittyvän esineistön, valokuvien ja arkistomateriaalin tallentaminen, tietopalvelu ja tutkimustoiminta, näyttelytoiminta ja kulttuuriperintöopetus ja paikallishistorian tuntemuksen vahvistaminen. Kunnan museokohtaita ovat; Aleksis Kiven koti, Taaborinvuoren museo, Nukarin koulumuseo ja Tehdas- ja alkoholimuseo Rajamäen Ryyppi.

3.5 Liikunta- ja hyvinvointipalvelut

Liikunta- ja hyvinvointipalvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia tarjoamalla monipuolisia liikuntapalveluja, tukemalla yhteisöjä ja seuroja, kehittämällä kunnan liikuntaolosuhteita sekä toimimalla aktiivisesti ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin edistäjinä ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen ylläpitäjinä. Liikunta- ja hyvinvointipalvelut vastaavat kuntalaisille tarjottavista ohjatuista liikuntatunneista, kursseista ja tapahtumista ja liikuntaneuvonnasta eri-ikäisille, mukaan lukien perheliikunta, ikäihmisten liikunta ja soveltava liikunta. Palvelu vastaa harrastusmahdollisuuksien kehittamisestä, koulujen liikuntasalien ilta- ja viikonloppuvuoroista, liikuntasalivuorojen hallinnoinnista ja jakamisesta. Liikuntapalvelut valmistelevat sekä liikunta- että hyvinvointia ja terveyttä edistävät avustukset päätöksentekoon.

Hyvinvoinnin edistämistyö kohdentuu kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn lisääminen mm. vastaamalla hyvinvointia edistävien ohjelmien valmistelusta sekä yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa mm. koulu- ja varhaiskasvatuspalveluiden sekä muiden toimijoiden kanssa. Liikunta- ja hyvinvointipalvelut vastaavat myös kunnan kohtaamispaikkatoiminnasta, joka on myös osa valtakunnallista perhekeskusverkostoa ja tarjoaa matalan kynnyksen tukea, yhteisöllisyyttä ja arjen hyvinvointia edistäviä palveluja. Toimintaa kehitetään koskemaan myös muita ikäryhmiä, kuten ikääntyneitä, entistä enemmän.

Ikäihmisten osuus ohjatuista liikuntaryhmistä on noin 60 %. Ohjattu toiminta keskittyy heidän osaltaan soveltaviin kuntosaliryhmiin, tasapaino – ja kehonhallinta-kursseihin ja vesiliikuntaan.

4. HYVINVOINNIN TILA

4.1 Lapsiperheet

FinLapset-kyselytutkimuksen mukaan (2024), suurin osa kyselyihin vastanneiden vauvaperheiden ja nelivuotiaiden lasten vanhemmista kokee, että perheen arki toimii yleensä hyvin. He ovat pääosin tyytyväisiä elämäänsä, parisuhteisiinsa ja itseensä vanhempana. Monet perheet ovat asettuneet pysyvästi paikkakunnalle, ja yhteiset ruokailuhetket ovat yleinen osa arkea. Läheisten tuki koetaan merkittävänä voimavara. Useat vanhemmat saavatkin tarvittaessa apua isovanhemmilta. Nurmijärven kunnan lapsiperheistä 1,1 % on saanut vuoden aikana kotipalvelua muutoin kuin lastensuojelun tukitoimena. Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Kotipalvelua annetaan myös sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Harrastamisessa nurmijärveläiset lapsiperheet suosivat omatoimista liikunnanharrastamista, erityisesti monipuolisella ulkoilulla. Perheen tulotasolla on yhteyttä lasten ja vanhempien ohjatun liikunnan harrastamiseen. Harrastamisen taloudelliset haasteet nousivat esille yleisemmin matalimmissa tulotason perheissä. Lapsiperheiden arki koetaan kiireiseksi tulotasosta riippumatta ja nostettiin merkittävämmäksi esteeksi harrastamiselle. Harrastamisen hyötynäkökulmat ja siihen liittyvät arvot, voivat toimia motivaatiotekijöinä liikkumisen harrastamisessa.

Lapsitoiveita lisäävät vanhempien luottamus tulevaisuuteen, riittävä toimeentulo sekä positiiviset synnytyskokemukset. Yleisin syy epäröinnille oli vanhempana jaksaminen. Toiseksi yleisin syy oli tyytyväisyys nykyiseen lapsimäärään. Myös esimerkiksi taloudellinen tilanne, perheen ja työn tai opiskelun yhteensovittaminen, vaikeat synnytyskokemukset sekä ilmastonmuutos ja maailman tila nostettiin syinä epäröinnille (THL 2025). Perheillä voi olla vaikeuksia saada oikea-aikaista tukea tai sovittaa työn ja perheen tarpeita yhteen. Lisäksi palveluketjutusta hyvinvointialueen palveluihin tulee edelleen kehittää.

Kunnan varhaiskasvatuspalveluissa on panostettu lapsiperheiden tukemiseen. Pedagogista osaamista on vahvistettu, henkilöstöresursseja lisätty ja ryhmäkokoja pienennetty tukea tarvitsevien lasten auttamiseksi. Liikunnallista varhaiskasvatuspäivää edistävät mm. kunnan kaikkiin varhaiskasvatuksen pisteisiin nimetyt harrastuskerhovastaavat. Kunnan kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten ja vanhempien osallisuutta, vuorovaikutusta ja voimavaroja. Kohtaamispaikkaan jalkautuvat myös hyvinvointialueen lapsiperheille kohdennetut liikkuvat palvelut. Kunnan toimintoja myös kehitetään tarpeen mukaan. Esimerkiksi kulttuurihyvinvointia tukevia kulttuuripolkuja on uudistettu päivittämällä esiopetusikäisten kirjastovierailujen sisältöjä aiempaa toiminnallisemmaksi.

4.2 Peruskouluikäiset

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan (THL, 2025) pääsääntöisesti nurmijärveläiset lapset ja nuoret voivat hyvin. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus on laskenut kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2023. Terveyttä edistäviä elintapoja tosin noudattaa peruskouluikäisistä 4. ja 5.-luokkalsista vain 26 % ja 8. ja 9.-luokkalaisista vain 10 %. Nukkuminen on mm. hyvinvoinnin ja palautumisen kannalta tärkeää. Perusopetuksessa 59 % opiskelijoista, lukiossa 52 % ja ammatillisessa opiskelussa 42 % nukkuu vähintään 8 tuntia yössä.

Kun verrataan vuoden 2025 tuloksia vuoden 2023 tiedonkeruuseen, niin yleisesti ottaen peruskouluikäisten kouluinnostus on lisääntynyt ja koululounasta tarjotaan riittävästi ja sen syömiseen on myös varattu enemmän aikaa. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus on 4. ja 5.-

luokkalaisista 39 % ja 26 % yläkoululaisista. Lisäksi niiden opiskelijoiden määrä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää, on vähentynyt. Samaan aikaan kun valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväinen elämäänsä, hyvinvoinnin pulmat kasautuvat pienelle joukolle lapsia, nuoria ja perheitä. Esimerkiksi vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana kokeneiden osuus on 4. ja 5.-luokkalaisista 11 %, 8. ja 9.-luokkalaisten osalta 11 %, lukiolaisista 6 % ja ammatillisen oppilaitoksien opiskelijoista 6 %. Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelu ja fyysinen väkivalta aiheuttaa lapselle tai nuorille runsaasti haittoja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Fyysisen väkivallan kokeminen voi aiheuttaa myös fyysisiä vammoja, tunne-elämään sekä käyttäytymiseen liittyviä ongelmia. Merkittävimpiä hyvinvointia vaarantavia tekijöitä ovat muun muassa koettu yksinäisyys ja kiusaaminen.

4. ja 5.-luokkalaisten kohdalla vahvuuksina korostuvat kasvanut osallisuuden kokemus sekä mahdollisuus vaikuttaa koulun yhteisiin tapahtumiin ja sääntöihin. Harrastusmahdollisuuksien tuntemus on lisääntynyt ja ulkona liikkuminen yleistynyt. Yhä useampi oppilas ei ole maistanut alkoholia, ja terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien määrä on vähentynyt. Lisäksi tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä julkisilla paikoilla on laskenut. Kehittämiskohteina esille nousevat arkiliikkumisen ja aamupalan syömisen huomioiminen, kouluruokailun kehittäminen sekä huoli koulunkäynnistä pitämisen vähenemisestä.

8. ja 9.-luokkalaisten vahvuutena, voidaan todeta, osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksen vahvistuminen. Harrastusten määrä ja tietoisuus niistä ovat lisääntyneet ja alkoholikokeilut ovat vähentyneet. Myös terveydentilansa huonoksi kokevien osuus on pienentynyt sekä seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat vähentyneet. Kehityskohteina korostuvat elintapojen, kuten liikunnan ja ruokailun, huomioiminen, kouluruokailun kehittäminen, koulunkäynnistä pitämisen väheneminen sekä nikotiinipussien käytön yleistyminen.

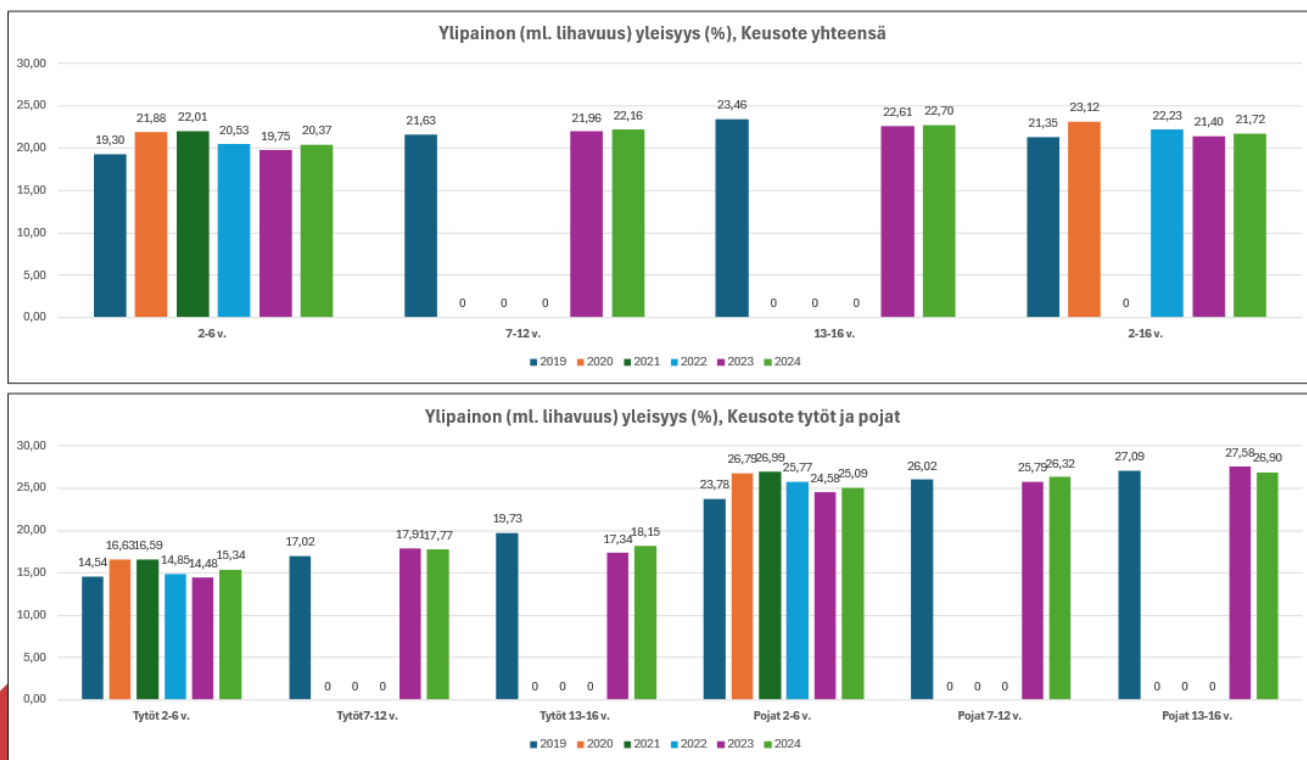
Lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus ovat muutaman viime vuosikymmenen aikana merkittävästi lisääntyneet. Lasten lievään ylipainoon voi ja kannattaa suhtautua kuitenkin rauhallisesti. Liiallisen painonnousun jatkuminen on kuitenkin tärkeää estää. Tämä tapahtuu parhaiten pienten, mutta merkittävien arjen muutosten avulla, kuten liikkumisen lisääminen, ruokailutottumusten tarkastelu ja riittävästä unesta huolehtiminen. Arjen pienten muutoksien tekeminen on helpompaa ja hyödyllisempää kuin mahdollisen lihavuuden hoitaminen. Parhaiten toimii koko perheen hyvien tottumusten vahvistaminen ja lisääminen arjessa.

Lasten painoa arvioidaan lasten painoindeksin avulla, joka ottaa huomioon myös lapsen iän. Lasten painoindeksilaskuriin syötetään painon ja pituuden lisäksi lapsen syntymäaika ja punnitsemispäivämäärä. Niiden avulla laskuri muuttaa lapsen painoindeksin aikuista vastaavaksi. Sen ansiosta lasten painoindeksissä voidaan käyttää samoja raja-arvoja kuin aikuisilla. Lasten laskuria käytetään 2–18-vuotiailla.

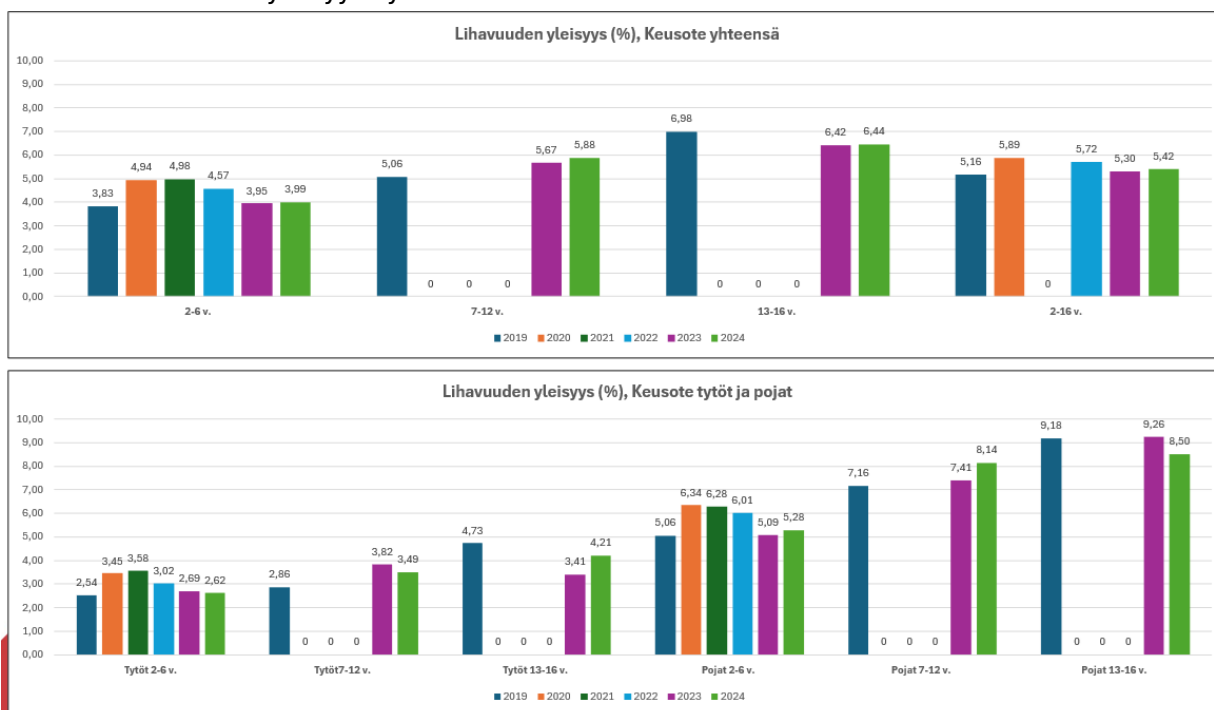
Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella on kiinnitetty huomiota lasten ja nuorten ylipainoon ja sen ehkäisyyn mm. alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa ajalla 2023–2025. Kuva 10 kuvaa ylipainon yleisyydestä Keusote-alueen kunnissa. Alueellisessa tarkastelussa 2–16-vuotiaiden lasten ja nuorten ylipaino on hieman noussut 21,72 %:iin vuodesta (21,40 %). Se on kuitenkin selkeästi laskenut vuoden 2019 tuloksesta (23,46 %).

Lapsuusiän lihavuus (Kuva 11) heikentää merkittävästi fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, elämänlaatua sekä itsetuntoa, altistaen lasta kiusaamiselle ja sosiaaliselle eristäytymiselle. Lihavuus lisää riskiä myös aikuisiän lihavuuteen sekä tyypin 2 diabetekseen, rasvamaksaan ja verenkiertoelinsairauksiin jo nuorella iällä. Varhainen elintapamuutos ja tuki ovat avainasemassa, sillä lihavuus ei ole lapsen oma syy. Alueellisessa tarkastelussa voidaan todeta lihavuuden hieman yleistyneen 2–16-vuotiaiden lasten ja nuorten keskuudessa vuodesta 2023 (5,42 % 2024 / 5,30 % 2023). 13–16-vuotiaiden tyttöjen kohdalla lihavuus on hieman lisääntynyt (3,41 % 2023 / 4,21 % 2024), mutta se on edelleen harvinaisempaa, kuin samanikäisten poikien kohdalla (9,26 2023 / 8,50 % 2024).

Kuva 10 Ylipainon yleisyys hyvinvointialueella

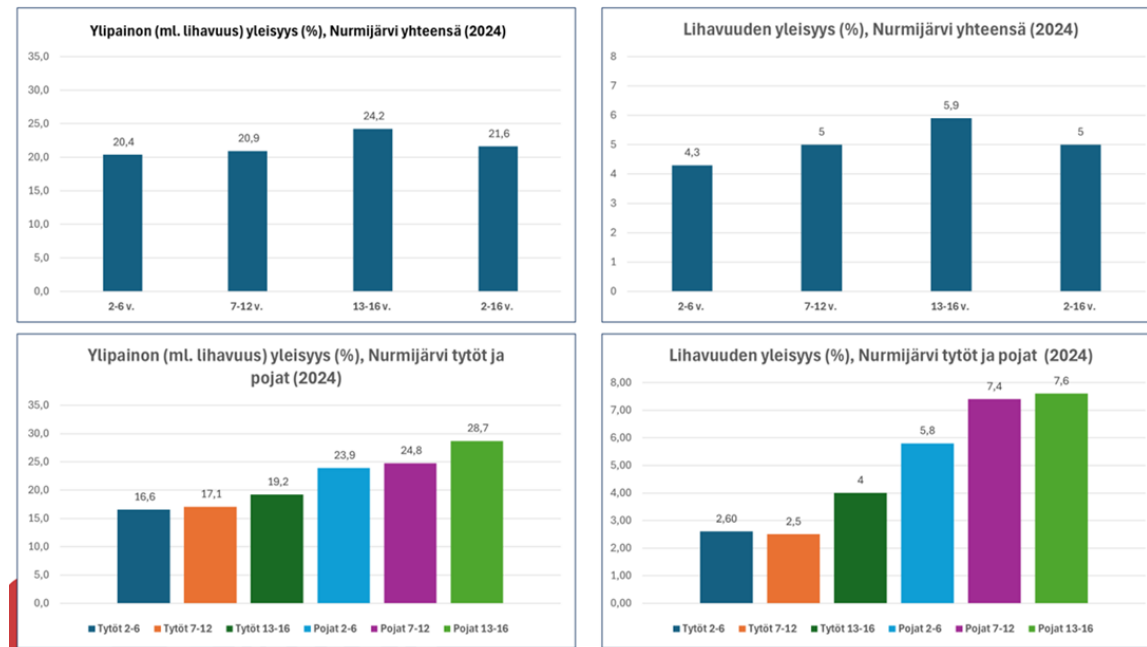
Kuva 11. Lihavuuden yleisyys hyvinvointialueella

Kun tarkastellaan ylipainon ja lihavuuden tilannetta Nurmijärveläisten lasten ja nuorten (Kuva 12) kohdalla, niin sekä ylipainon että lihavuuden kohdalla tulokset ovat laskusuunnassa koko ikäluokkaa eli 2-16-vuotiaita tarkasteltaessa. Kuitenkin voidaan todeta, että sekä ylipaino että lihavuus yleistyvät

mitä vanhemmista ikäluokista on kyse. Huolestuttavaa on, että ylipainoa on nähtävissä selkeästi jo 2–6-vuotiailla tytöillä (16,6 %) ja pojilla (23,9 %). Alueellisessa tarkastelussa 2–6-vuotiiden ylipainoisten tyttöjen osuus on 15,34 % ja poikien 25,09 %. Lihavuutta esiintyy eniten 13–16-vuotiaiden kohdalla pojilla (tytöt 4 %, pojat 7,6 %).

Kuva 12. Ylipainon ja lihavuuden yleisyys Nurmijärven kunnassa 2024

MOVE!-tulokset (2025) ilmaisevat osuuden perusopetuksen 5. ja 8. luokan oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla (Kuva 13). Testit mm. kannustavat oppilaita pitämään huolta omasta fyysisestä toimintakyvystään ja tukevat koulun, huoltajien ja terveydenhuollon roolia liikkumisen lisäämisessä. Tuloksia käytetään myös 5. ja 8. luokan laajoissa terveystarkastuksissa osana fyysisen hyvinvoinnin arviointia. Lisäksi testit tuottavat valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa, jota hyödynnetään kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion liikuntapolitiikassa.

Nurmijärvellä 5-luokkalaisista osuus on 35,2 % ja 8-luokkalaisista 34,9 %. Huolestuttavaa on, että 8-luokkalaisista tytöistä toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia mahdollisesti kuluttavalla tai haittaavalla tasolla 41,9 %:lla.

Kuva 13. MOVE!-tulosten yhteenveto 5.- ja 8.luokkalaisten tuloksista 2025

Luokka / Klass	Pojat / Pojkar	Tytöt / Flickor	Yhteensä / Totalt
5. luokka/5. klass	37.9 %	33 %	35.2 %
8. luokka/8. klass	28.6 %	41.9 %	34.9 %
molemmat luokat/båda klasserna	33.3 %	36.7 %	35.1 %

Koulutuspalveluiden Hyvää liikkeellä -hanke on kolmivuotinen hyvinvoinnin ja liikkumisen kehittämiskokonaisuus, joka käynnistyi lukuvuonna 2024–2025. Sen tavoitteena on vahvistaa

perusopetusyksiköiden toimintakulttuuria niin, että se tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hanke on koulutuspalveluiden keskeinen kehittämiskärki vuoteen 2027 saakka. Hanke tukee kouluyhteisöjen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, toiminnallista ja liikkumista tukevaa oppimista, mielen hyvinvointia, läsnäolo- ja tietoisuustaitoja sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Hankkeen toinen ydinosio on MOVE!-mittauksen prosessin kehittäminen, sisältäen yhteisen ja laadukkaan mittausprosessin kehittämisen, toimintatapojen yhtenäistämisen, oppilaiden liikuntaneuvonnan palvelupolun kehittämisen yhdessä hyvinvointialueen kanssa ja MOVE!-tulosten hyödyntämisen entistä paremmin opetuksessa ja opiskeluhuollossa. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoimintaa kutsutaan nykyään Puuhis-kerhotoiminnaksi. Puuhis-kerhotunneista suosituimmat kerhotoiminnot olivat liikunta, käsi työ ja kuvataide ja e-sport, koodaus ja media. Aktiivista koulupäivää edistävät myös kouluihin nimetyt Liikkuva kouluyhdysopettajat. Nuoria halutaan kohdata myös heidän vapaa-aikanaan. Nuorisotiloilta mm. jalkaudutaan lähialueille, kirjastoihin ja lähikauppoihin. Julkisilla paikoilla näkyvä turvallinen aikuinen lisää nuorten kokemaa turvallisuutta ja madaltaa kynnystä pyytää apua. Kulttuurihyvinvointia edistetään mm. kirjasto-, kulttuuri- ja museopalveluiden toteuttamalla koululaisten Kulttuuripoluilla.

4.3 Toinen aste

Lukiolaisten kohdalla vahvuutena voidaan pitää osallisuuden kokemusta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia koulun asioihin. Harrastusmahdollisuudet ja liikunta ovat lisääntyneet, alkoholikokeilut ovat vähentyneet ja terveydentilansa huonoksi kokevien osuus on pienentynyt. Seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat myös vähentyneet. Kehityskohteina ovat elintapojen, kuten liikunnan ja ruokailun huomioiminen opiskelijoiden arjessa, kouluruokailun kehittäminen ja koulunkäynnistä pitämisen väheneminen.

Ammatillinen oppilaitoksen vahvuutena on osallisuuden kokemuksen lisääntyminen, ja koulun asioihin vaikuttaminen on parantunut. Harrastusmahdollisuudet ja liikunta ovat lisääntyneet, alkoholikokeilut ovat vähentyneet ja terveydentilansa huonoksi kokevien osuus on pienentynyt. Seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat myös vähentyneet. Kehityskohteina ovat elintapojen, kuten liikunnan ja ruokailun huomioiminen opiskelijoiden arjessa, kouluruokailun kehittäminen, koulunkäynnistä pitämisen väheneminen sekä nikotiinipussien käytön yleistyminen. Kansallisen LIITU-tutkimuksen mukaan (2025) noin kolmannes (32 %) lapsista ja nuorista (7-15-vuotta) täyttää päivittäisen liikkumissuosituksen. Suositusten noudattaminen vähenee selvästi iän myötä ja on alhaisinta lukiossa. Pojat liikkuvat suositusten mukaan selvästi useammin kuin tytöt. Urheiluseuratoimintaan osallistuu 60 % 9–15-vuotiaista ja noin 44 % 16–20-vuotiaista. Suosituimpia lajeja ovat mm. jalkapallo, hiihto, luistelu, uinti, pyöräily ja koripallo. Pojat jatkavat seuraharrastuksissa pidempään, tytöt käyttävät useammin yksityisten liikuntatoimijoiden palveluita. Yleisimmät esteet liikunnan harrastamiselle ovat ulkoisia: ohjauksen puute, muut harrastukset, kustannukset, ajan puute ja liikuntapaikkojen riittämättömyys. Toisen asteen opiskelijoiden aktiivista arkea pyritään mm. edistämään Nurmijärven harrastamisen mallin toimenpitein sekä tuomalla liikuntaneuvontaa osaksi ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden arkea.

4.4. Työikäiset

Kun tarkastellaan työikäisten hyvinvoinnin tilaa hyvinvointialueen näkökulmasta, Terve Suomi-tutkimus (2024), niin voidaan todeta, että terveytensä keskinkertaiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus Keski-Uusimaalaisista on 32,7 %, joka on hieman parempi kuin koko maan tulos (33,2 %). Ylipainoon ja lihavuuteen liittyvät haasteet koskevat koko väestöä ja sen eri ikäryhmiä. Keski-Uudellamaalla lihavien eli BMI ≥ 30 kg/m² (Kehon painoineksi eli pituuden ja painon suhde) omaavia on 20–64-vuotiaista 29,5 % kun koko maan arvo on 25,5 %. Naisten osuus on jopa 32,8 %. UKK-Instituutin ansallisten terveystietokannan mukaan liian vähän liikkuvien osuus on 53,6 %.

Huomioitavaa on, että naisten keskiarvo on 61,5 %. Merkille pantavaa on myös työikäisten kokema psyykkinen kuormittuneisuus (17,3 %) ja työssä jaksamattomuus eläkeikään asti (28,3 %). Lähisuhdeväkivallan lisääntyminen näkyy niin perheissä, työikäisissä kuin ikääntyneissäkin. Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa, 20–74-vuotiaista, on kokenut 11,2 %. Aikuisväestön taloudelliset haasteet ovat myös kasvussa. Työttömien työnhakijoiden määrä sekä perustoimeentulotukea saavien määrä ovat kasvussa. Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus on hieman koko maan keskiarvoa suurempi, 29,6 % (koko maa 28,4 %).

4.5. Ikääntyneet

Ikääntyneiden kohdalla hyvinvoinnin tilaa on arvioitu tarkastelemalla Terve Suomi-tutkimuksen tuloksia (2024). Kuntakohtaisia tuloksia ei ole saataville, joten tulokset ovat Keski-Uudenmaan kuuden kunnan yhteistulokset. Niiden perusteella terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi, 65-taäyttäneistä ikäihmisistä, kokee 46,3 %. Yksinäisyyden tunnetta kokee 11,4 %, joka on hieman maan keskiarvoa, 9,7 %, korkeampi. Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä on joutunut tinkimään 11,6 %, joka on matalampi tulos kuin työikäisten kohdalla. Psykykkisesti merkittävästi kuormittuneisuutta kokee 11,6 %, joka on maan keskiarvoa (9,7 %) korkeampi. Terveysliikuntasuosittelun mukaisesti liian vähän liikkuvien naisten osuus on 65,1 %, kun miesten kohdalla tulos on 58,2 %. BMI 30 tai sitä korkeamman tuloksen on saanut 24,1 %.

4.6. PYLL, (potential years of life lost)

PYLL on kansainvälisesti laajalti käytetty hyvinvoinnin ja terveyden mittari, joka mittaa yläkäsitteenä kaikkia ennen aikaisesta menetettyjä elinvuosia, mutta usein keskitytään turhiin menetyksiin. Pohjalla on diagnosoitu kuolinsyy, joka olisi voitu hoitaa tai ehkäistä. THL:n tarkastelussa normaaliksi eliniäksi on määritelty 80 vuotta. Jos 40-vuotias kuolee, syntyy 40 menetettyä elinvuotta. Vuodet muunnetaan indeksiksi, joka kertoo menetetyt elinvuodet 100 000 asukasta kohden vuodessa suhteutettuna standardiväestöön, joka mahdollistaa vertailun. Kansallisessa vertailussa on havaittavissa selkeitä eroja esim. Helsingissä hengityselinsairauksiin menetetään maan keskiarvoa enemmän, Länsi-Uudellamaalla naisten itsemurhat, Itä-Uudellamaalla naisten aivoverisuonisairauksien menetykset ovat suuria ja Keski-Uudellamaalla miesten huumemenetykset ovat kasvussa (Kuva 14).

Suurimmat menetettyjen elinvuosien aiheuttajat ovat miesten kohdalla itsemurhat ja naisilla rintasyöpä.

Kuva 14. Menetetyt elinvuodet (PYLL)

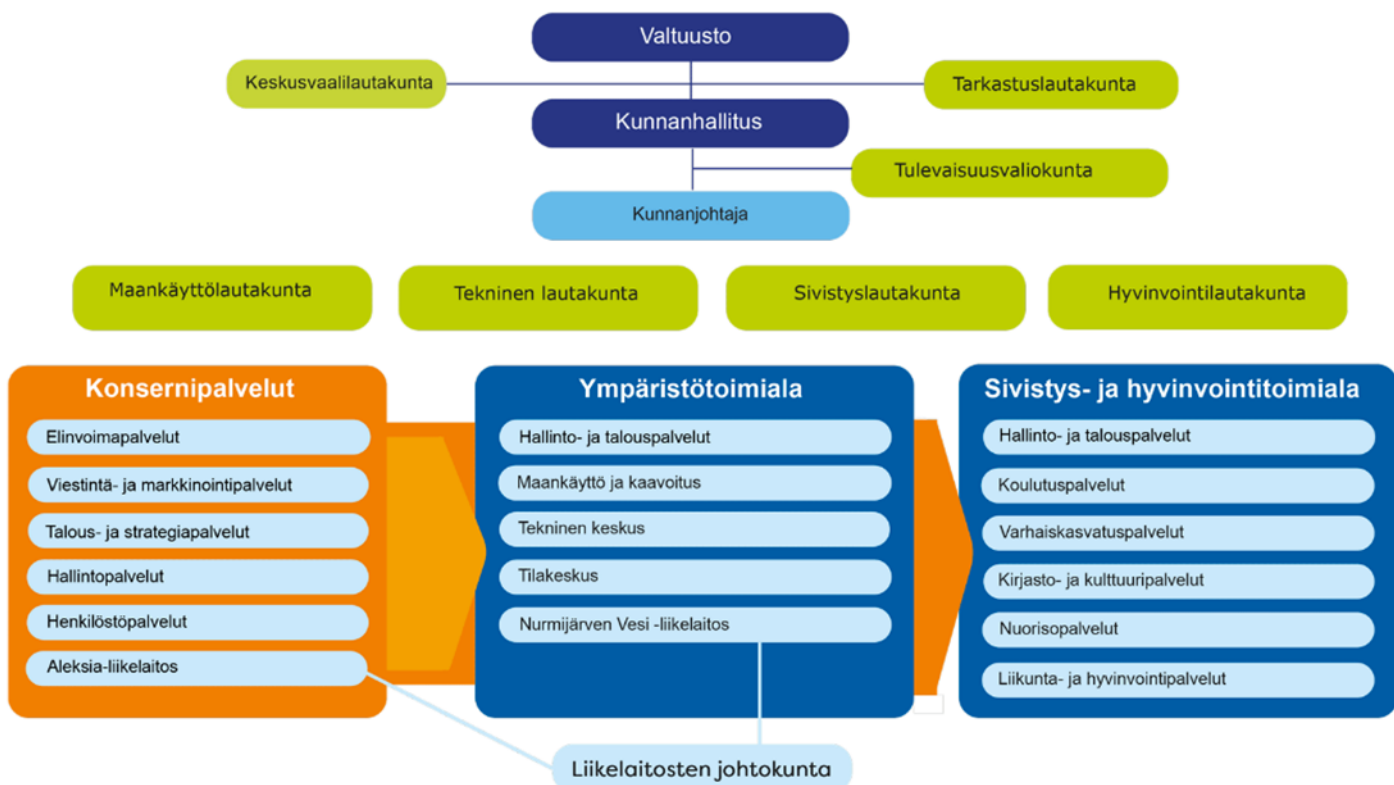
Menetetyt elinvuodet (PYLL)		
Keusote:	Miehet:	Naiset:
1) Itsemurhat	1) Itsemurhat	1) Rintasyöpä
2) Alkoholi	2) Alkoholi	2) Alkoholi
3) Huumeet	3) Huumeet	2) Huumeet

5. NURMIJÄRVEN KUNTA JA KUNNAN STRATEGIA

Nurmijärven kunnan organisaation keskeiset osat (Kuva 15) ovat:

- Valtuusto: ylin päättävä elin, joka valitsee kunnanhallituksen.
 - Keskusvaalilautakunta ja Tarkastuslautakunta
- Kunnanhallitus: vastaa hallinnosta, taloudesta ja valtuuston päätösten toimeenpanosta.
 - Tulevaisuusvaliokunta
- Kunnanjohtaja: johtaa kunnan hallintoa ja esittelee asiat hallitukselle.
- Toimialat ja lautakunnat
 - Sivistys – ja hyvinvointitoimiala; hyvinvointi- ja sivistyslautakunta.
 - Tekninen toimiala; tekninen lautakunta, maankäyttölautakunta
 - Konsernipalvelut; ylempien luottamuselinten tuki ja toimintatapojen kehittäminen ja mm. kunnan tietotekniikasta ja turvallisuudesta huolehtiminen

Kuva 15. Nurmijärven kuntaorganisaatio (2025) Organisaatioon kuuluvat myös kunnan liikelaitokset ja tytäryhtiöt.

Kunnan toimintaa ohjaa ajalla 2025–2026 Nurmijärven strategia, joka rakentuu kolmesta osasta. Sen kärkenä on johtolause; Ylpeästi Lande. Toinen elementti ovat kolme toimintaperiaatetta (Kuva 16); 1) Kohtaamme ja arvostamme 2) Toimimme vastuullisesti ja 3) Olemme rohkeita.

Kuva 16. Nurmijärven strategian toimintaperiaatteet

Kolmantena ohjaavana elementtinä ovat strategian kärjet; Liikkuvien, Yhteisöllisten, Nurmijärkisten ja Yritysmyönteisen kunta. Liikkuvien kärjen tavoite on lisätä liikettä arkeen kaikissa ikäryhmissä.

Keskeisin sisältö koostuu: Koulu- ja varhaiskasvatuspäiviin tuodaan enemmän liikettä kehittämällä yhteistyötä, opetusta ja toimintatapoja. Koulujen ja päiväkotien pihat suunnitellaan liikuntaan kannustaviksi. Kunnan liikuntapaikkoja ja luontokohteita hyödynnetään aktiivisesti ja monipuolisesti.

Yhteisöllisin Nurmijärvi haluaa olla Suomen yhteisöllisin kunta. Keskeinen sisältö koostuu: Lasten ja nuorten kasvun polkua kehitetään saumattomaksi varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Koulupäivän jälkeistä toimintaa lisätään ja iltapäiväkerhotoiminta mahdollistetaan kaikille 1.–2.-luokkalaisille. Hyvinvointia ja yhdessäoloa vahvistetaan eri toimijoiden yhteistyöllä, huomioiden myös ikäihmiset ja erityisryhmät. Lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan.

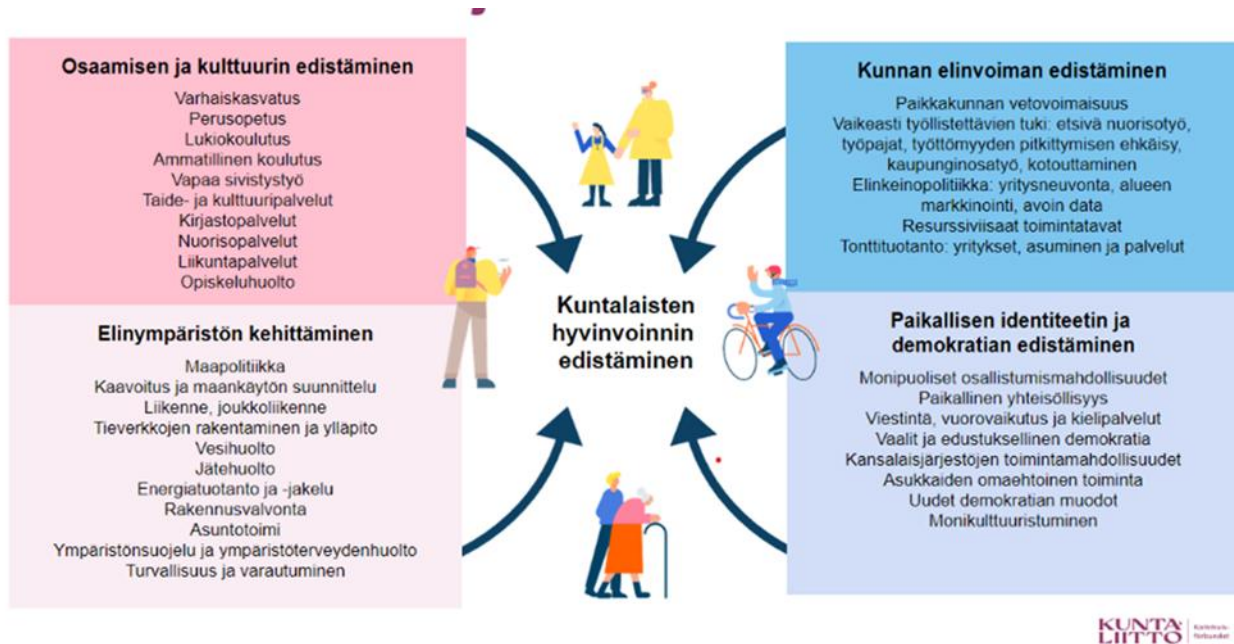
Nurmijärkisin kunta painopisteenä kunnan persoonallinen identiteetti, järkevä kasvu ja arjen sujuvuus. Keskeisenä sisältönä: Kasvu suunnataan taajamien ja kylien täydennysrakentamiseen. Palveluverkko on toimiva, taloudellinen, saavutettava ja terveturvallinen. Joukkoliikennettä kehitetään osana sujuvaa arkea ja kestävästä liikkumisesta. Paikallinen identiteetti vahvistuu uuden sloganin "Ylpeästi Lande" kautta.

Yritysmyönteisin kunta tavoitteena tukea yritystoimintaa ja elinvoimaa. Keskeisenä sisältönä: Kunta toimii yritysmyönteisellä asenteella ja aktiivisella yhteistyöllä. Yritystontteja tarjotaan houkuttelevilla sijainneilla. Yritysten toimintaa ja kasvua edistetään pitkäjänteisesti.

6. HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN

Kunnalla on vahva lakisääteinen vastuu edistää asukkaidensa hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Kuntalaki (410/2015) määrittelee hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen kunnan perustehtäväksi. Terveydenhuoltolaki (1326/2010) nimeää laajat kunnan tehtävät terveyden edistämiseksi. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) täsmentää kunnan vastuun erityisesti niiltä osin, jotka liittyvät kunnan omiin lakisääteisiin toimialoihin. Myös mm. maankäyttö- ja rakennuslaki, perusopetuslaki, kulttuuritoimintalaki ja elintarvikelaki sisältävät hyte-tehtäviä. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden johtaminen vaatiikin laaja-alaista yhteistyötä (Kuva 17) ja koostuu 1) osaamisen ja kulttuurin edistämisestä 2) elinympäristön kehittämisestä 3) elinvoiman edistämisestä ja 4) paikallisen identiteetin ja demokratian edistämisestä. Kuntalain mukaan kunta edistää myös omalla toiminnallaan sukupuolten tasa-arvoa ja kuntalaisten yhdenvertaisuutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista, jotka ovat keskeisiä arvoja hyvinvoinnin ja sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta. Hyvin järjestetyt palvelut, toimiva ja turvallinen arki sekä tasa-arvoinen päätöksenteko luovat perustan kuntalaisten tasa-arvolle ja yhdenvertaisuudelle.

Kuva 17. Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen

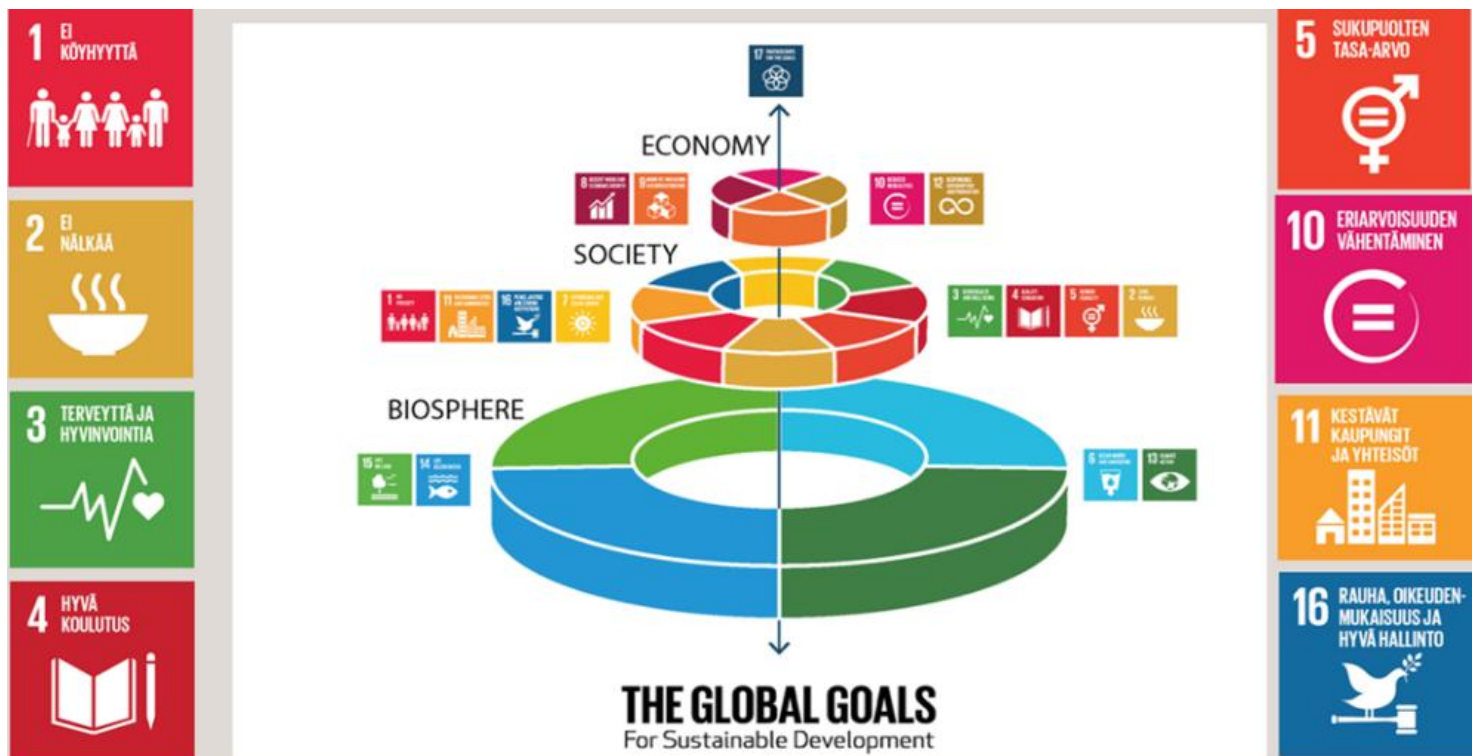
6.1 Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalinen kestävyys on yksi kestävä kehityksen osa-alueista ekologisen ja taloudellisen kestävyiden rinnalla. Sen ytimenä on yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja osallisuus, joita kunnat toteuttavat omassa toiminnassaan. Sosiaalinen kestävyys on kokonaisvaltaista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, mikä mahdollistaa hyvän arjen ja merkityksellisen elämän.

Kunnat ovat keskeisiä sosiaalisen kestävyiden edistäjiä. Kunnat edistävät sosiaalista kestävyttä esimerkiksi edistämällä hyvinvointia, ennaltaehkäisemällä huono-osaisuutta, parantamalla työllisyyttä, tarjoamalla palveluja sekä tekemällä pitkän aikavälin hyvinvointia turvaavia päätöksiä ja investointeja. Sosiaalisen kestävyiden toisena painopisteenä on turvata asumiskelpoinen maailma myös tuleville sukupolville.

Sosiaalisesti kestävässä kehityksessä on pohjimmiltaan kyse kuntalaisten mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elämäänsä ja osallisuuteen kuntayhteisössä. Sosiaalisesti kestävä kehitys huomioi kaikki väestöryhmät ja toteutuu luonnon kantokyvyn rajoissa. Sosiaalinen kestävyys on osa YK:n Agenda2030 – viitekehystä (Kuva 18).

Kuva 18. YK:n Agenda2030 – viitekehys

6.2 Hyvinvointityön seuranta ja arviointi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus vaihtelee niin alueittain kuin kunnittainkin. Kunnan hyvinvointityötä voi arvioida useilla eri menetelmillä, kuten 1) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portailla 2) Hyte-kertoimella 3) TEA-viisarilla.

6.2.1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaat

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus ja toiminta voi kunnissa olla hyvin eritasoista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaissa (Kuva 19) arvioidaan miten kunta toteuttaa kunnassa tehtävää hyvinvointityötä ja mille portaalle kunta asettuu. Portailla on omat kriteerinsä, 1) kunta ei tiedä miten hyvinvointia tulisi edistää tai johtaa 2) kunta on mahdollisesti tietoinen asian tärkeydestä, mutta aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ei ole 3) kunta seuraa asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi kunnassa on käynnissä yksittäisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä. 4) kunta asettaa tavoitteita hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, mutta toimenpiteet ovat yhä satunnaisia 5) kunta tukee järjestöjen toimintaa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot kunnassa on nimetty ja resursoitu. Järjestöt ovat toiminnassa kumppaneina. 6) hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä johdetaan kunnassa systemaattisesti tavoitteista lähtien ja

toiminta on pitkäjänteistä ja 7) parhaimmillaan kunnan kaikki sektorit ovat mukana hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ja toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Kuva 19. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaavat

6.2.2 HYTE-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin (Kuva 20) on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Edellytyksiä kuntalaisten hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Kuva 20. Nurmijärven HYTE-kertoimen kehitys välillä 2023–2025

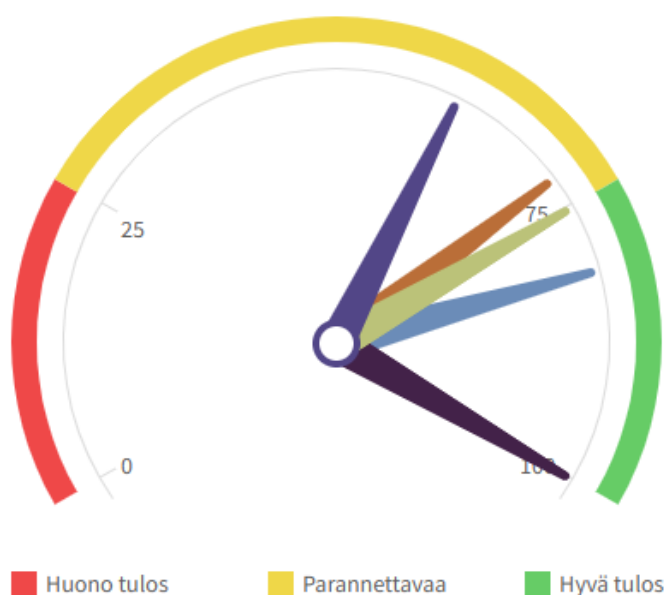
Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Nurmijärvi	yhteensä	19,8	19,7	21,3
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340			70	64	69
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355			878,3	884,4	957,7
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339			77	72	72
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338			63	55	66

6.2.3 TEAviisari

TEAviisari (Kuvat 21 ja 22) on työväline kunnille, hyvinvointialueille ja kouluille, jonka tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan ja hyvinvointialueen toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Nurmijärven kunnan johto on sitoutunut hyvinvoinnin edistämistyöhön ja seuraa kunnan hyvinvoinnin tilaa tarkasti. Johto on myös sitoutunut kestävyystavoitteisiin eli mm. sopeutunut väestörakenteen muutoksiin, tukee monikulttuurisuutta ja tiedostaa hankintojen ympäristövaikutukset.

Kuva 21. Kuntajohtoon TEAviisari-tulokset 2025

Kuntajohto : Nurmijärvi 2025

Kuntajohto

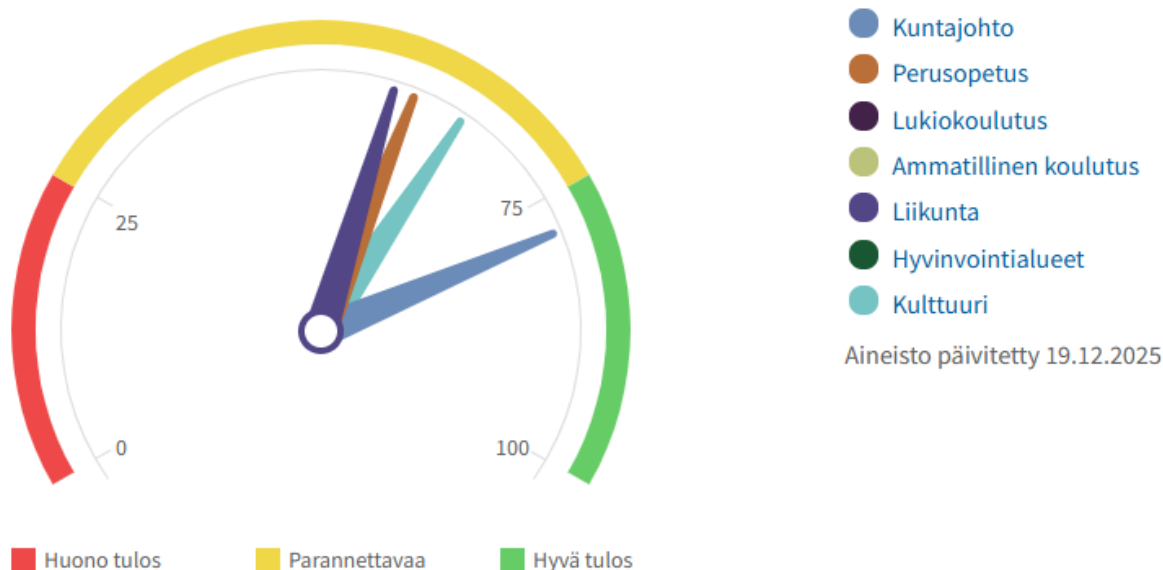
- Sitoutuminen
- Johtaminen
- Seuranta ja tarveanalyysi
- Voimavarat
- Osallisuus

Aineisto päivitetty 19.12.2025

Kaikki sektorit huomioiden, tuloksissa olisi hieman parantamisen varaa. Vuosivertailua tarkasteltaessa kehitystä on kuitenkin tapahtunut. Kunnan kokonaispistemäärä on kasvanut 66 pisteeseen (63 pistettä 2024).

Kuva 22. Kunnan TEA-viisari-tulokset kaikki sektorit huomioiden

Kaikki sektorit : Nurmijärvi 2025

6.3 Koordinaatio ja roolit hyte-työssä

Kunta ei teen hyvinvoinnin edistämistyötä yksin, vaan rakentaa ylläpitää ja toimii alustana laajoille yhteistyörakenteille, jotka yhdistävät kunnan omat palvelut, hyvinvointialueen, yksityiset yritykset, järjestöt, seurakunnat, vapaaehtoiset ja alueen asukkaat aktiivisiksi toimijoiksi (Kuva 23).

Esimerkkeinä monialaiset työryhmät ja eri palveluketjurakenteet, jotka tukevat hyvinvoinnin edistämistä ja ennaltaehkäisevää tukea. Yhteistyötä on tärkeää rakentaa yhteisen tilannekuvan pohjalta, joka muodostuu muun muassa väestöryhmien terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden tilasta ja kokemuksista, palvelutarpeista, kustannuksista, olemassa olevista palveluista ja tulevaisuuden näkymistä. Kehittämisessä korostuu kunta- ja aluelähtöisyys, eli toiminnan kehittäminen kuntien ja alueiden erityispiirteiden ja tarpeiden pohjalta.

Yhteistyörakenteista, -prosesseista ja toimintamalleista puhuttaessa on tärkeää muistaa, että yhteistyö toteutuu aina lopulta yksilöiden välillä. On tärkeää, että luottamushenkilöt ja erilaisissa rooleissa toimivat viranhaltijat luovat toiminnallaan hyvää yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden sekä muiden toimijoiden välille.

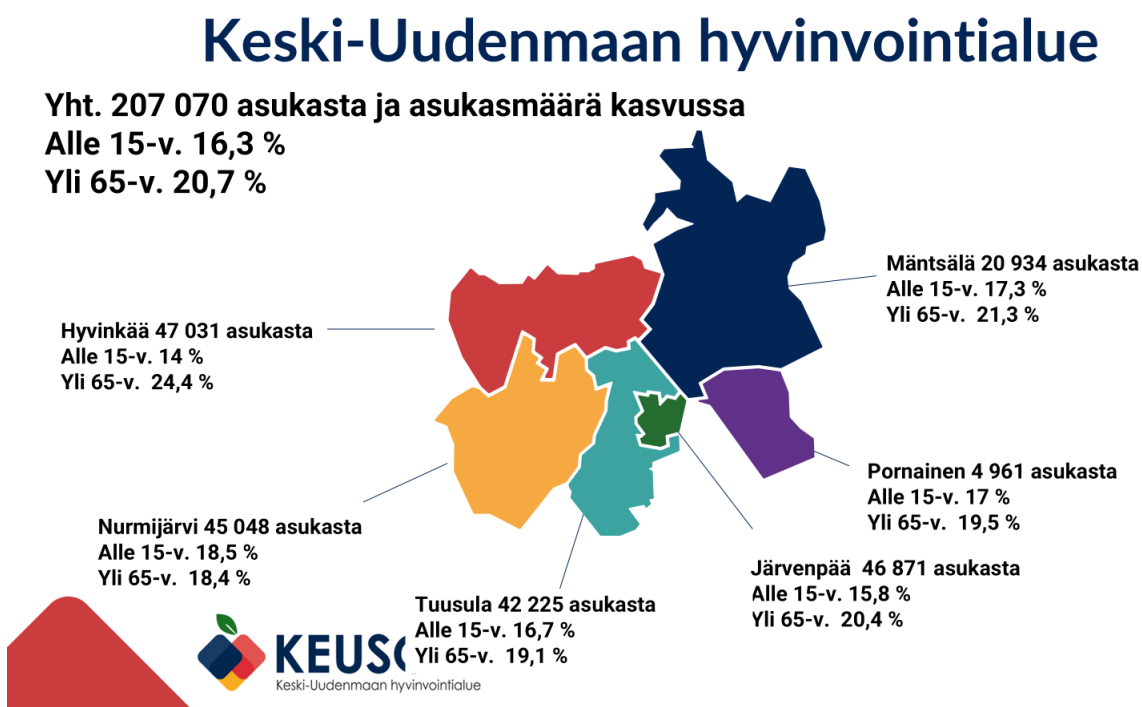
Kuva 23. Koordinaatio ja roolit hyte-työssä

7. YHDYSPINTATYÖ HYVINVOINTIALUEEN KANSSA

Hyvinvointialueen useista velvollisuuksista säädetään niin ikään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). Laki velvoittaa hyvinvointialueet edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Hyvinvointialueen on myös nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho: hyte-koordinaattori ja asioita valmisteleva ja asioista päättävä elin.

Kuva 24. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue, asukasmäärät ja ikäjakauma (22.4.2025)

Hyvinvointialueen on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kuvassa 24 näkyy Keski-Uudenmaan asukasluvut sekä ikäjakauma alle 15- ja yli 65-vuotiaiden osalta. Seurannasta saatavat tiedot on otettava huomioon päätöksenteossa. Asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava hyvinvointialueen aluevaltuustolle vuosittain. Lisäksi aluevaltuustolle on valtuustokausittain valmisteltava alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.

Hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä alueen muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sen on myös edistettävä hyte-työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Sen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden alueella hyte-työtä tekevien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista ja toimenpiteistä.

Neuvottelumuotoja on erilaisia; yksi osallisuutta lisäävä neuvottelun muoto on avoin seudullinen kumppanuuspöytä. Kumppanuuspöytiin voivat osallistua yksittäiset asukkaat. Näin he voivat osaltaan vaikuttaa alueelliseen hyvinvointityöhön. Hyte-rakenteen muodostuminen ja toimijoiden roolien löytyminen mahdollistavat tämän jatkuvan vuorovaikutuksen.

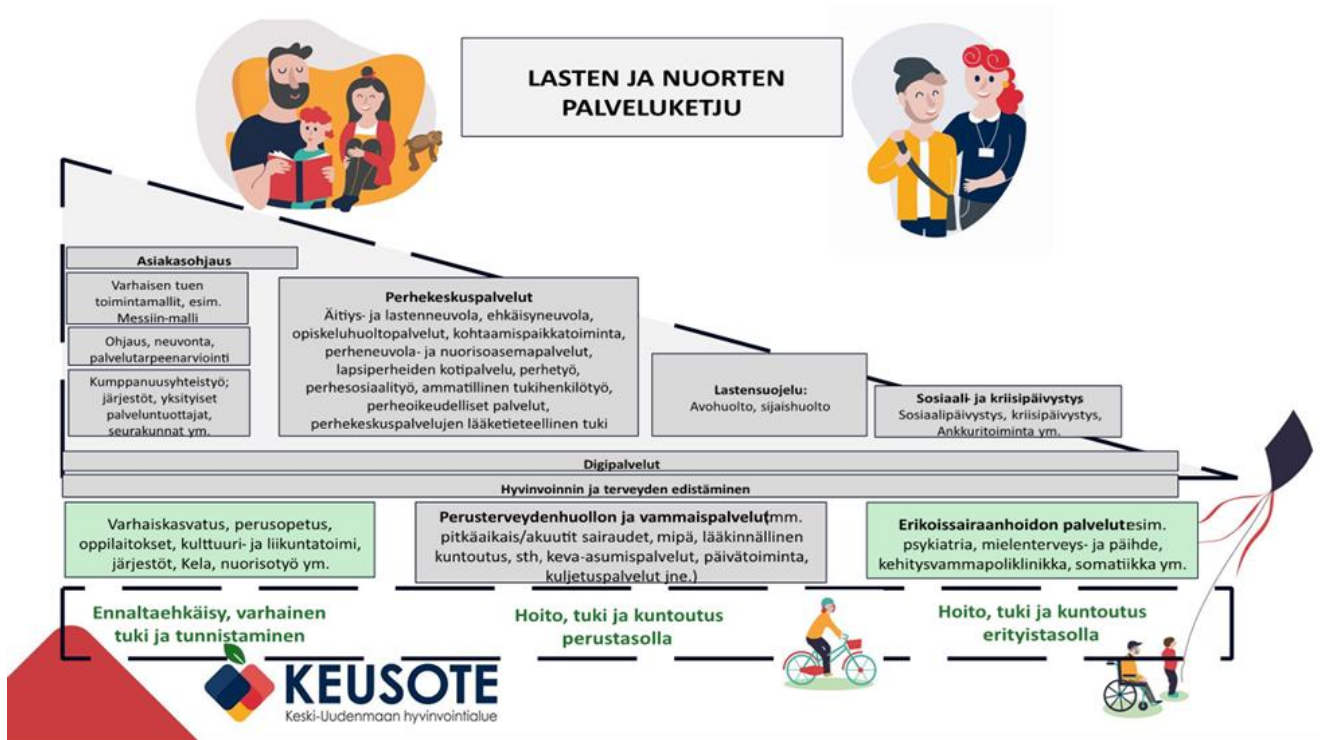
Alueellisen hyvinvoinnin ohjaavina periaatteina ovat tiedolla johtaminen, koulutus ja viestintä, puheeksiottaminen sekä osallisuuden tukeminen ja avoimesti yhdessä toimiminen.

Kuva 25 Alueellisen hyvinvoinnin ohjaavat periaatteet

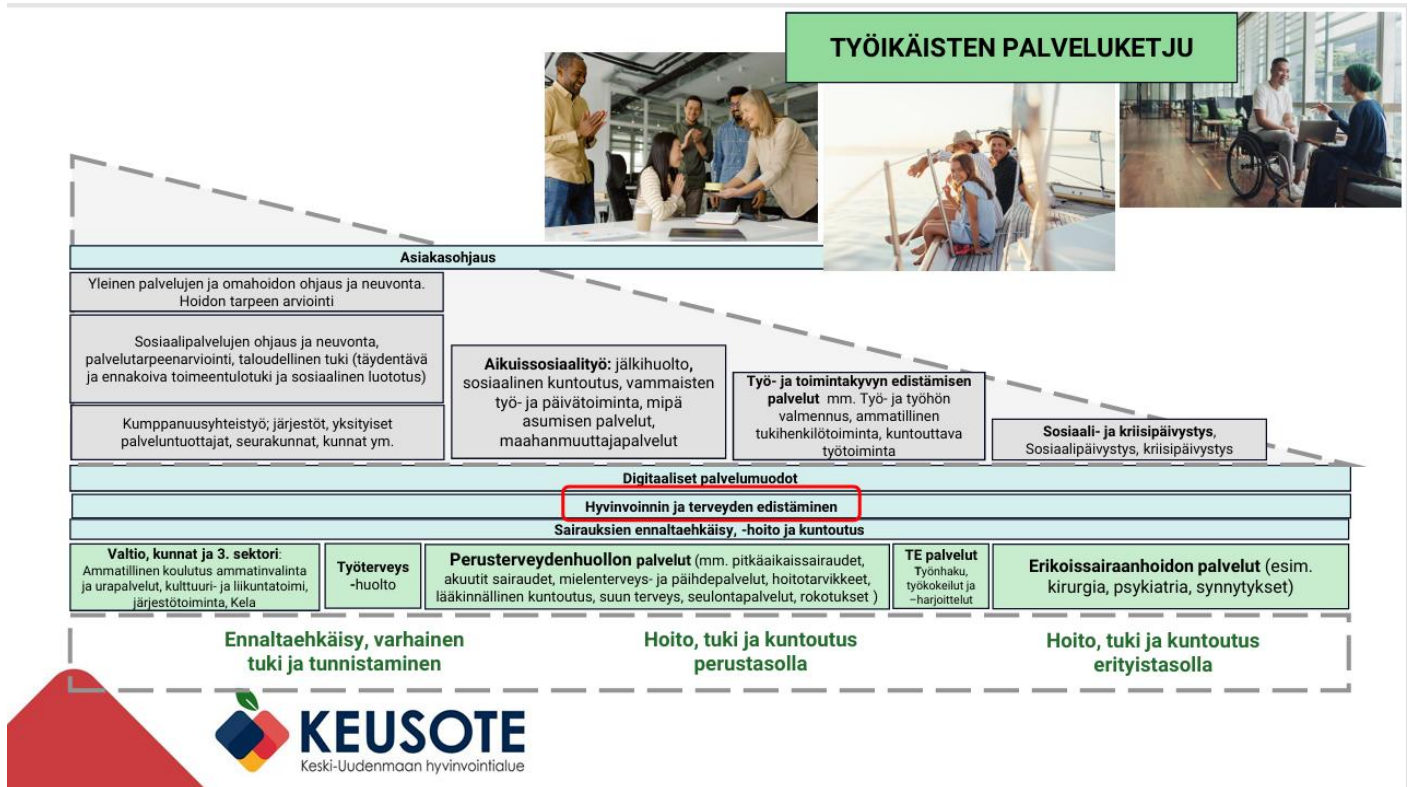
Hyvinvointialueen alueellisia tehtäviä ovat mm. ennaltaehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö sekä elintapaohjaus (sisältää myös liikunnan ja ravitsemuksen ohjauksen). Hyvinvointialueen elintapaohjaus on yksilöllistä. Siinä tehdään aina hoito- tai asiakassuunnitelma, ja tarvittaessa asiakas ohjataan yli hallinnon rajojen toisten palveluiden tarjoajien toimintaan, esimerkiksi kuntien liikuntaryhmiin tai järjestöjen tarjoamiin ryhmiin. Tällaisten hyte-palveluketjujen tai palvelukonseptien rakentaminen edellyttää hyvinvointialueiden tiivistä yhteistyötä mm. tarttumattomien tautien järjestöjen kanssa kuten esim. diabetes sekä sydän- ja verisuonitaudit. Kuvassa 26 on kuvattuna lasten ja nuorten palveluketju palveluista ja palveluihin ohjautumisesta.

Kuva 26. Hyvinvointialueen lasten ja nuorten palveluketju

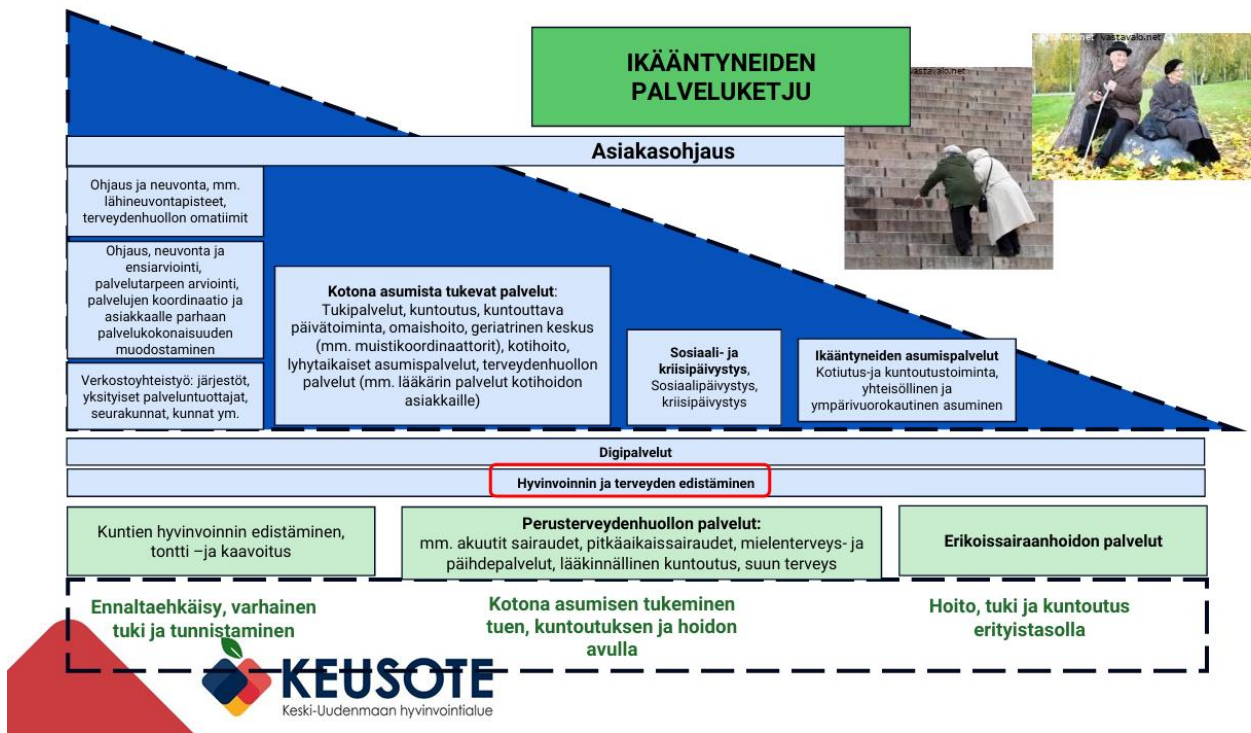
Työikäisten palveluketju (Kuva 27) kuvaa työikäisten palveluihin ohjautumista asiakasohjauksen kautta ja miten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sijoittuu kokonaisuuteen.

Kuva 27. Työikäisten palveluketju

Ikäntyneiden palveluketjussa, kuva 28, kuvataan ennaltaehkäiseviä, varhaisen tuen ja tunnistamisen palveluita, kotona-asumisen tukemista tuen, kuntoutuksen ja hoidon keinoin sekä erityistason palveluita.

Kuva 28. Ikäntyneiden palveluketju

Hyvinvointialueen ja kuntien roolit hyvinvoinnin johtamisessa on selkeä (Kuva 29). Yhteistyön näkökulmasta olennaista on se, että toimielinrakenteet mahdollistavat ja tukevat hyvän yhteistyön toteuttamista, kyseisen alueen tarpeet ja lähtökohdat huomioiden. Yhtä ainoaa hyvää mallia on vaikeaa tunnistaa, sillä alueet ovat kooltaan, kuntamäärältään ja monilta muilta erityispiirteiltään hyvin moninaiset. Tärkeää on huomioida, että kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö ei ole pelkästään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen puitteissa tapahtuvaa yhteistyötä.

Kuva 29. Kuvassa esitetty yhteistyön rakenteet hyvinvointialueiden ja kuntien toimielinten välillä

Nurmijärven kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö (Kuva 30) perustuu yhteiseen tavoitteeseen edistää kuntalaisten hyvinvointia ja toimintakykyä. Yhteistyötä tehdään erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, joissa kunnan omat palvelut, kuten varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut sekä nuorisopalvelut, kytkeytyvät tiiviisti hyvinvointialueen tarjoamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi hyvinvointia edistäviä palveluketjujen kehittämistä sekä säännöllistä tiedonvaihtoa ja yhteisiä suunnittelupalavereita eri toimijoiden välillä. Kunta ja hyvinvointialue tekevät yhteistyötä myös ennaltaehkäisevän työn ja matalan kynnyksen palveluiden kehittämisessä, kuten liikuntaneuvonnan edistämiseksi. Lisäksi yhteistyötä vahvistetaan yhteisillä hankkeilla, kuten ruoka-avun kehittäminen.

Kuva 30. Kuvaus yhdyspinoista Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella

7.1 Esimerkkejä yhdyspintatyöstä

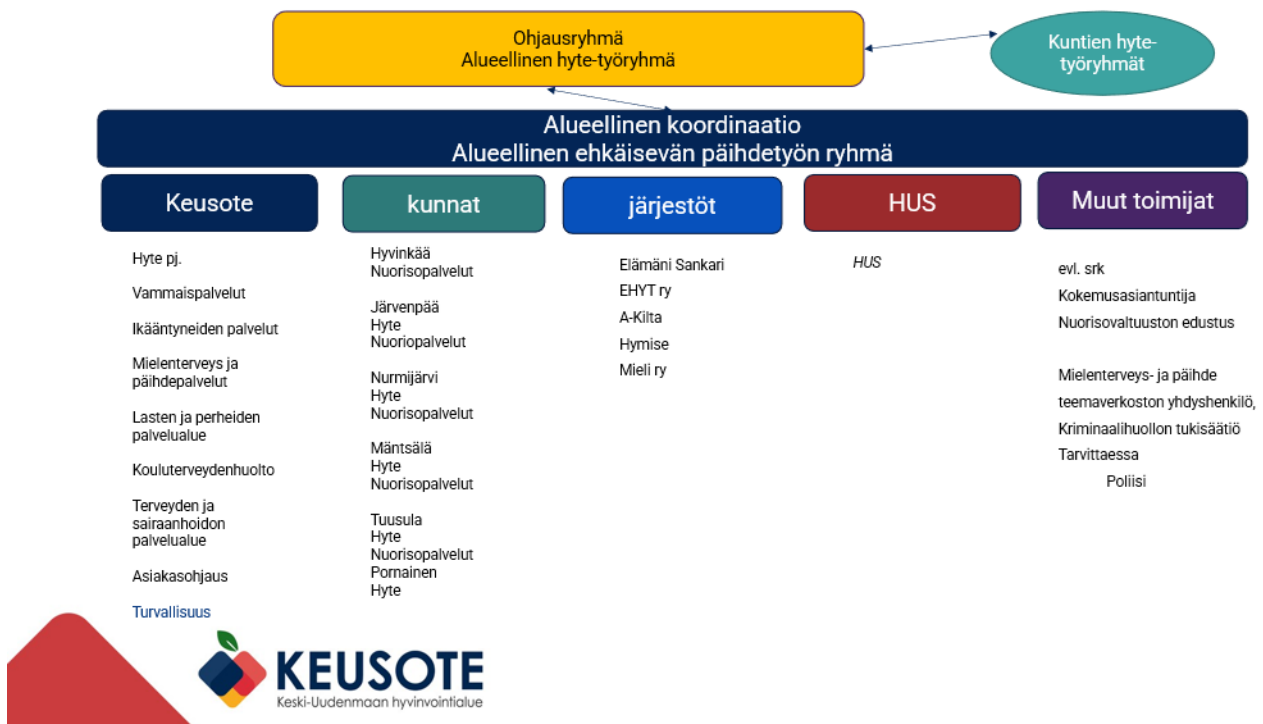
Yhdyspintatyössä on kyse tehtävistä, jotka kuuluvat joko kunnan tai hyvinvointialueen vastuulle, mutta joiden onnistunut toteuttaminen edellyttää hyvää yhteistyötä, selkeää työnjakoa ja tiedonkulkua organisaatioiden välillä. Tavoitteena on selkeä työnjako, vaikuttavat palveluketjut ja vahva ennaltaehkäisevä työ. Esimerkkeinä yhdyspintatyöstä esitellään ehkäisevä päihdetyö ja ehkäisevä mielenterveystyö.

7.1.2 Ehkäisevä päihdetyö

Yksi yhteinen iso kokonaisuus, jota kunnat ja hyvinvointialue yhdessä edistää on ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö (Kuva 31). Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan päihteiden käytön aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisyä ja vähentämistä. Lisäksi tavoitteena on vähentää päihteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa ja päihdehaittoja. Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu alkoholiin, huumausaineisiin, tupakkaan ja muihin päihtymiseen käytettyihin aineisiin sekä rahapeliriippuvuuteen.

Alueellisen ehkäisevän päihdetyön keskeiset tehtävät ovat: 1) seurata valtakunnallisia mittareita sekä paikallisten toimijoiden tiedonantoa sekä kehittää ja suunnitella toimenpiteitä niiden perusteella 2) päihderiskeistä tiedottaminen, päihteidenkäyttöön liittyviin asenteisiin vaikuttaminen ja päihteiden käytön vähentäminen 3) koordinoita ja edistää monialaista yhteistyötä 4) yhteistyö edistäminen eri tahojen kanssa 5) tukea kuntia ja hyvinvointialueen palvelualueita ehkäisevän päihdetyön järjestämisessä ja toteuttamisessa 6) työikäisten ja ikäihmisten päihteettömyyden tukeminen ja päihdehaittojen vähentäminen.

Kuva 31. Ehkäisevän päihdetyön rakenne Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella

Nurmijärven kunnan ehkäisevä päihdetyö on osa laajempaa moniammatillista yhteistyötä, jota tehdään pääsääntöisesti kunnan koulutus- ja nuorisopalveluissa. Työn tavoitteena on lisätä tietoisuutta päihteiden käytön aiheuttamista haitoista sekä ennaltaehkäisemään ja vähentämään alkoholin, huumausaineiden, tupakan sekä muiden päihteiden ja rahapelaamisen aiheuttamia ongelmia. Työtä tehdään muun muassa tiedottamalla päihderiskeistä, vaikuttamalla asenteisiin ja edistämällä monialaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista on käyttänyt tupakkaa tai sähkötupakkaa 5 %, yläkoululaisista 39 %, lukiolaisista 45 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita 60 %. Humalahakuista käyttäytymistä on ollut 9 %:lla lukiolaisista ja 17 %:lla ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla. Kannabista vähintään kaksi kertaa kokeilleiden osuus 8. ja 9.luokan oppilaista, ammattiin opiskelevien ja 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on 3 %. Rahapelejä viikoittain pelaavien osuus, 8. ja 9. luokan oppilaista on noin 5 % ja lukiolaisista 3 %. Määrä on laskenut vuodesta 2023 muutaman prosenttiyksikön molemmissa ikäryhmissä.

Kunnan tehtäviin kuuluu valtakunnallisten ja paikallisten mittareiden seuranta, toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus. Lisäksi pyritään vahvistamaan palveluketjuja ja palveluihin ohjautumista, jotta apua ja tukea on saatavilla oikea-aikaisesti.

7.1.2 Ehkäisevä mielenterveystyö

Hyvinvointialueen perustason lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut on tarkoitettu ensisijaisesti lapsille ja nuorille, jotka kärsivät keskivaikeista mielenterveyden haasteista ja tarvitsevat tutkimusta, terapeutista hoitoa tai kuntoutusta. Hoidon porrasteisuuden perusteella lapsen/nuoren tuki tulisi lievien häiriöiden osalta hoitua neuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tai opiskeluhoollon palveluissa sekä erilaisissa ryhmämuotoisissa palveluissa tai muissa sosiaali- ja terveydenhuollon

palveluissa. Nurmijärveläisten kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuuden kokemusta omaavien määrä on kasvanut kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2023. Sitä kokee 8. ja 9. luokan oppilaista 22 %, lukiolaisista 18 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 16 %. Tosin vahvan positiivisen mielenterveyden kokemuksen määrä on myös kasvanut kaikissa ikäryhmissä. Koulukiusaamisen vaikutukset lasten ja nuorten mielenterveyteen tutkitut. Koulukiusaaminen aiheuttaa masentuneisuutta ja alavireisyyttä, kiusaamisen kohteeksi joutuneiden oppilaiden mieliala on usein apea ja surullinen, se altistaa pitkäaikaisille mielenterveyden häiriöille ja voi lisätä itsetuhoisuutta, nuoret saattavat alkaa pelätä sosiaalisia tilanteita ja vetäytyä luokkatovereista ja kiusatuksi joutuminen saattaa näkyä lasten arjessa mm. unioireiluja ja yleisenä stressioireiluna. Kouluterveyskyselyn (2025) perusteella koulukiusattuna, vähintään kerran viikossa, on kokenut 4. ja 5.-luokkalaisista 9 %, 8. ja 9.-luokkalaisista 8 %, lukiolaisista 2 % ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 9 %. Saatujen tulosten perusteella lukiolaisten ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden sosiaalinen ahdistuneisuus on laskenut, ja mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista on parantunut.

Hyvinvointialueen aikuisten mielenterveyspalvelut ovat pääsääntöisesti tarkoitettu 18- vuotta täyttäneille asiakkaille, jotka eivät kuulu opiskelijaterveydenhuollon tai työterveyshuollon piiriin. Aikuisten mielenterveyspalveluissa ensisijaisia hoitomuotoja ovat ohjattu omahoito, ryhmähoidot ja nettiterapia. Ryhmähoitoina on tarjolla esimerkiksi hyväksymis- ja omistautumisterapiaan perustuvia ryhmiä masennuksen tai ahdistuksen hoitoon. Mielenterveyspalvelut tarjoavat apua, tukea, neuvontaa sekä hoitoa ja hoitoon ohjausta lievien ja keskivaikeiden mielenterveyden ongelmien tai elämäntilannekriisien yhteydessä, silloin kun ensisijaiset hoitokeinot eivät ole riittäviä.

8. TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA SEURANTA

8.1. Nurmijärven kunnan hyvinvoinnin seuranta ja arviointi

Hyvinvointisuunnitelma määrittelee tavoitteet ja konkreettisen toimenpiteet kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä mahdollisten hyvinvointihaasteiden ennaltaehkäisemiseksi.

Hyvinvointisuunnitelma kohdentaa tavoitteita ja toimenpiteitä yli 18-vuotiaille kuntalaisille ja tehdään kerran valtuustokaudessa.

Nurmijärven kunnan hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet noudattelevat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen laatimaa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa. Toimenpiteet ja seuranta perustuvat kunnan hyvinvointintilaan ja sen kunnan hyvinvoinnin edistämisen tarpeisiin.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat 1) hyvät arjen rutiinit 2) turvallinen arki 3) mielen hyvinvoinnin sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen 4) osallisuuden edistäminen.

HYVÄT ARJEN RUTIINIT Edistetään asukkaiden fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kulttuurista aktiivisuutta tukemalla arjen rutineja, elintapoja ja kulttuuri-osallisuutta			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Elintapaohjauksen kehittäminen ikäihmiset huomioiden	Ikääntyneiden elintapaohjausprosessin kehittäminen ja käyttöönotto	Asiakkaiden määrä	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Ikäihmisten palveluihin ohjauksen tehostaminen	Ikäihmisten palveluoppaan laatiminen sekä paperisena että sähköisenä. Ikäluuri-palvelun kehittäminen palveluihin ohjautumisen tueksi.	Toteutettu/ei toteutettu Saatujen soittojen määrä	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut, yhdistykset
Kirjastopalveluiden saavutettavuuden kehittäminen	Kirjastopalveluiden esteettömyyden lisääminen Celia-palveluiden avulla	Luotujen tunnuksien määrä	Kirjastopalvelut
Monikulttuuristaisten integroituminen vapaa-ajan palveluihin	Palvelupolkuprosessin kuvaaminen ja käytäntöön ottaminen	Toteutettu/ei toteutettu	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

TURVALLINEN ARKI Vahvistetaan turvallisuuden tunnetta eri ikäryhmissä monialaisin toimenpitein			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Tietoisuuden lisääminen kuntalaisten hyvinvoinnin, turvallisuuden tilasta sekä vapaa-ajan palveluiden käytöstä.	Terve Nurmijärvi-kyselyn laatiminen ja toteuttaminen	tuloksista viestitty ja toimenpiteiden suunnittelu aloitettu	Kaikki toimialat
Esteettömyyden huomioiminen uusien kohteiden rakentamisessa ja kevyen liikenteen verkostoissa	Esteettömyyskartoitusten toteuttaminen	Havaittujen esteettömyyshaasteiden kartoittaminen ja toteutettujen toimenpiteiden määrä	Tekninen toimiala
Turvallisen tilan periaate kaikkiin kunnan tiloihin	Laaditaan kunnan turvallisten tilojen yhteiset periaatteet	Turvallisen tilan periaatteet ovat käytössä kaikilla toimialoilla ja yksiköissä	Kaikki toimialat
Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen	Kuntakohtainen kampanja. Tietoisuuden lisääminen koulutuksen keinoin	Koulutustilaisuuksien määrä, kuntakohtainen kampanja toteutunut/ ei	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

MIELLEN HYVINVOINNIN SEKÄ TYÖ- JA TOIMINTAKYVYN VAHVISTAMINEN elintapoja, resilienssiä ja palveluiden saatavuutta edistään			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Monisukupolvisen kohtaamisen kehittäminen ja mahdollistaminen	Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen koskettamaan eri ikäryhmiä käyttäjiä osallistaen	Kävijämäärien seuranta ikärakenne huomioiden	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen monikulttuurisesti ja erityisen tuen tarpeessa olevat huomioiden	Kaiku-kortin tietoisuuden ja kulttuurimahdollisuuksien lisääminen	Kaiku-korttien käytön seuranta	Kulttuuripalvelut
Resilienssin vahvistaminen moniammatillisessa yhteistyössä	Nuorten aikuisten (alle 29v, joilla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa) toimintakykyä ja mielenhyvinvointia edistävien palveluiden kehittäminen osallistamisen menetelmiä hyödyntäen	Kurssien/ryhmien määrä, osallistuvien määrä	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut Nuorisopalvelut Kotoutumis- ja työllisyyspalvelut
Erityistä tukea tarvitsevien nuorten tavoittaminen ja palveluihin ojautuminen	Kartoitetaan kerättyä tietoa hyödyntäen erityistä tukea tarvitsevat nuoret aikuiset 18-29v ja heidän tarpeensa. Kehitetään ohjautumista sekä yhdessä tekemistä yhteistyössä TE-palveluiden kanssa.	Toteutunut / ei toteutunut	Nuorisopalvelut, liikunta- ja hyvinvointipalvelut, koulutuspalvelut, hyvinvointialue
Työikäisten kuntalaisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen	Yhteistyön kehittäminen yksityisten liikunta-alan toimijoiden sekä Nurmijärven opiston ja Rajamäen uimahallin kanssa	Yhteistyösopimusten määrä	Elinkeinopalvelut Liikunta ja hyvinvointipalvelut

OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN Vahvistetaan tiedonsaanti, osallisuutta päätöksenteossa ja edistetään yhteisöllisyyden tunnetta			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Yhteiskehittämisen, osallisuuden ja omistajuuden edistäminen	Koujen ja varhaiskasvatuksen pihasuunnittelun osallistamisessa kuntalaisten ja erityisesti lapsien ja nuorien huomioiminen	Yhteiskehittämällä toteutettujen pihojen määrä	Varhaiskasvatus-, koulutuspalvelut Ympäristötoimiala
Eriarvoisuuden vähentäminen tuen ja avun saamisessa, osallisuuden mahdollisuuksien edistäminen	Kunnan ja seurakunnan vapaaehtoistyön kehittäminen	Vapaaehtoisten määrä, toteutuneiden työtuntien määrä	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Yhdenvertaisuuden vahvistaminen kunnan uudisrakentamisessa	Aistivammaisuuden huomioiminen kunnan uudisrakentamisessa	Huomiot kirjattu rakennussuunnitelmiin	Ympäristötoimiala Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

8.2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta koostuu kolmesta osa-alueesta 1) voimavarat 2) osallisuus 3) turvallisuus. Tavoitteet mukailevat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tavoitteita. Toimenpiteet ovat kuntalähtöisiä ja tutkittuun tietoon sekä tunnistettuihin tarpeisiin perustuvia.

VOIMAVARAT ovat sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä, jotka auttavat ihmistä selviytymään elämän haasteista, palautumaan vastoinkäymisistä ja edistämään myönteistä elämänasennettä, kuten mielenterveyttä			
AVAINTULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Hyvinvointitukevien taitojen ja toimintamallien systemaattinen käyttöönotto	Lisätään kaikkien ikäryhmien hyvinvointi- ja arjenhallintataitoja ottamalla käyttöön yhtenäiset toimintamallit ja vahvistamalla henkilöstön osaamista sekä varmistamalla tuen saatavuus oikea-aikaisesti (Mun polku- toimintamalli, vanhemmuuden tuki ja palveluohjauksen vahvistaminen)	Lasten kokemus osallisuudesta ja arjen hallinnasta (kouluerveyskysely), huoltajakysely (varhaiskasvatuspalvelut), henkilöstön kokemus (kysely)	Varhaiskasvatus ja koulutuspalvelut
Liikunnallisen elämäntavan ja arjen aktiivisuuden vahvistaminen kaikilla koulutustasteilla	Lisätään lasten ja nuorten liikkumista, toimintakykyä ja osallisuutta tuomalla monipuolinen, matalan kynnyksen liikunta arjen ja koulupäivien luontevaksi osaksi varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.	Harrastamisen mallin kerhojen määrä, osallistuneiden lasten määrä, toteuttamiseen osallistuvien tahojen määrä	Liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Otetaan lapsivaikutusten arviointi (LAVA) systemaattisesti käyttöön kunnan päätöksenteossa	Sisällytetään lapsivaikutusten ennakoarviointi osaksi merkittävimpien päätösten vaikutusarviointia varhaiskasvatusta, opetusta, nuorisopalveluja, vapaa-aikaa ja liikkumista koskevissa päätöksissä.	Laaditaan ja otetaan käyttöön kunnallinen LAVA-ohjeistus, joka kuvaa milloin arviointi tehdään, miten se toteutetaan ja kuka siitä vastaa ja luodaan pysyvät käytännöt lasten ja nuorten kuulemiselle osana arviointia esimerkiksi oppilaskuntien, nuorisovaltuuston, ryhmähaastattelujen ja osallistavien menetelmien kautta.	Varhaiskasvatus ja koulutuspalvelut, nuorisotali- ja liikunta- ja hyvinvointipalvelut

OSALLISUUS luo tunteen kuulumisesta ja merkityksellisyydestä, lisää turvallisuutta ja vaikuttaa positiivisesti elämänlaatuun			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Lapset ja nuoret osallistuvat aktiivisesti heitä koskevien palvelujen ja toimintojen kehittämiseen eri ikä- ja kohderyhmille sopivilla tavoilla.	Kouluruokailun kehittäminen yhdessä opiskelijoiden kanssa. Perhelippujen kehittäminen ja käyttöönotto kulttuuritapahtumiin osallisuuden kynnyksen madaltamiseksi. Yhteiskehittämällä tuotetaan palvelukokonaisuus eityistä tukeajanhuomiota tarvitseville nuorille tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistään.	Kouluruokailun tulosten paraneminen kouluterveyskyselyssä. Perhelippu on käytössä kulttuuritapahtumissa. Erityistä tukea ja huomiota tarvitsevien lasten ja nuorten määrää palvelukokonaisuudessa.	Koulutuspalvelut, Aleksia, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut
Vahvistetaan huoltajien ja perheiden osallisuutta yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan lisäämiseksi varhaiskasvatuksen ja koulun arjessa	Toteutetaan vuosittain huoltajakyselyt varhaiskasvatuksessa ja joka toinen vuosi perusopetuksessa. Kehitetään perheiden osallistumista vahvistavia tilaisuuksia ja tapahtumia.	Toteutettujen kyselyiden tulokset. Toteutettujen tapahtumien määrä.	Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut
Osallisuus toteutuu arjen palveluissa ja yhteisöissä	Toteutetaan vuosittaisia taidekasvatuksen tapahtumia, joissa lapset ja nuoret osallistuvat työpajoihin. Luodaan nuorten toiveisiin perustuvia luku piirejä kirjallisuuden tuntemuksen vahvistamiseksi ja lukemisiin kannustamiseksi. Museon järjestää perheille suunniteltuja tapahtumia.	Lasten ja nuorten määrää taidekasvatus tapahtumissa, museon tapahtumissa, toteutettujen luku piirien määrää ja niihin osallistuneiden lasten määrää.	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

TURVALLISUUS vaikuttaa fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen terveyteen ja elämänlaatuun ja se syntyy yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja luottamuksesta			
AVAITULOS	TOIMENPIDE	MITTARI	VASTUU
Arjen turvallisuuden vahvistaminen lasten ja nuorten kasvu ympäristössä	Yleisen turvallisuuden huomioiminen lasten ja nuorten arjessa.	Koettu turvallisuus (Kouluterveyskysely), poliisin tilastot nuorten tekemistä ja kokemista rikoksista. Ankkuritoiminnasta ja etsivästä nuorisotyöstä saadut havainnot	Varhaiskasvatus-, koulutus ja nuorisopalvelut, liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Henkilöstön osaaminen ja toimintamallit vahvistuvat lähisuhdeväkivallan ehkäisyssä	Laaditaan ja otetaan käyttöön kunnan yhteinen toimintamalli lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn. Henkilöstöä koulutetaan tietoisuuden ja tunnistamisen edistämiseksi. Lisätään lasten ja nuorten tietoisuutta turvallisuudesta, oikeuksista ja avun hakemisen tavoista.	Yhteinen toimintamalli on laadittu ja käyttöön otettu. Ilmoitettujen huolien määrä ja konsultaatioiden määrä (trendiseuranta). Toteutettujen henkilöstökoulutusten määrä.	Varhaiskasvatus-, koulutus-, nuorisopalvelut, liikunta- ja hyvinvointipalvelut
Digitaalinen turvallisuus ja riskien hallinta vahvistuvat kouluissa ja toisella asteella	Toteutetaan digiturvallisuuskoulutuksia opetushenkilöstölle sekä perusopetuksessa että toisella asteella. Vahvistetaan oppilaiden digiturvataitoja: somen turvallinen käyttö, tietosuojat, tunnistaminen ja häirinnän ehkäisy.	Henkilöstölle toteutettujen digiturvallisuuskoulutusten määrä (toteutettu / ei toteutettu). Oppilaiden digiturvataitojen itsearviointi (kysely)	Koulutuspalvelut

Lähteet:

FinLapset-rekisteriseuranta v. 2019-2024, THL

FinLapset-tutkimus (2024;) tuloksia Nurmijärven alle kouluikäisten lasten perheiden hyvinvoinnista.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue, 2025, [Keski-Uudenmaan hyvinvointialue I Keusote](#)

Kuntaliitto, Hyvil, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Yhdyspinnat, raportointi ja suunnitelmat, 2025

Kuntaliitto, Hyvil, Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnat, 2025

Liikunnan harrastaminen Nurmijärven lapsiperheissä, Linnanmäki H, Metropolia ammattikorkeakoulu, 2024

Opetushallitus, MOVE!-mittaustulokset, 2025, Sotkanet

THL, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Kouluterveyskysely 023, 2025

THL, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, T EAviisari, 2025

THL, PYLL, menetetyt elinvuodet

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023, [Julkaisut - Sosiaali- ja terveysministeriö](#)

Tilastokeskus, 2024 [Tilastokeskus](#)

YK-agenda-toimintaohjelma 2030; [Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet - Ulkoministeriö](#)